

PRITARTA
Vilniaus miesto savivaldybės
administracijos direktoriaus
m. d.
įsakymu Nr.

PATVIRTINTA
Vilniaus lopšelio-darželio
„Gudrutis“
direktoriaus d.
įsakymu Nr.

**VILNIAUS LOPŠELIO-DARŽELIO
„GUDRUTIS“**

**IKIMOKYKLINIO UGDYMO
PROGRAMA
„GUDRUTIS“**

VILNIUS, 2022 M.

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinio ugdymo programa „Gudrutis“ (toliau – Programa) nustato ikimokyklinio ugdymo tikslą ir uždavinius, Programos įgyvendinimo prielaidas ir būdus, ugdymo turinio dėmenis, vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo gaires.

Ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikams nuo 1,5 m. iki 6 m., jų šeimoms (globėjams), pedagogams ir specialistams, dirbantiems su ikimokyklinio amžiaus vaikais.

Vilniaus lopšelio-darželio „Gudrutis“ ikimokyklinio ugdymo programa atnaujinta, remiantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014 m.) ir Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015 m.) bei kitais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais teisės aktais ir dokumentais.

Įgyvendindamas programą, pedagogas organizuoja ugdomąją veiklą, kuria ugdymo(si) aplinką, individualizuoja ugdymą ir tikslingai ugdo kiekvieną vaiką. Programoje remiamasi visuminiu ugdymu, vadovaujamosi integralaus ugdymo principais. Vaikų fizinio, emocinio, socialinio ir pažintinio ugdymosi sritys susijusios, visos vienodai svarbios ir visoms skiriamas vienodas dėmesys ugdant vaikus.

Programos paskirtis – padėti užtikrinti kiekvieno ugdytinio pasiekimų pažangą, ugdymą grindžiant Mąstymo mokyklos kultūra, individualizavimu ir pozityvia ugdymo(si) proceso dalyvių sąveika.

Programa nuolat peržiūrima ir atnaujinama, atliepiant šeimų ir vaikų poreikius bei įgyvendinant keliamus švietimo sistemai tikslus bei uždavinius.

1.1 Bendra informacija apie įstaigą

Vilniaus miesto lopšelis - darželis „Gudrutis“ (toliau lopšelis-darželis „Gudrutis“). Lopšelio-darželio „Gudrutis“ steigėjas - Vilniaus miesto savivaldybė. Lopšelis- darželis „Gudrutis“ yra viešasis juridinis asmuo, veikiantis kaip savivaldybės biudžetinė įstaiga, turintis anspaudą su savo pavadinimu.

Lopšelis-darželis „Gudrutis“ priskiriamas ikimokyklinio ugdymo mokyklos tipui, dieninei ugdymo formai. Įstaigoje teikiamos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugos lietuvių kalba.

Adresas: Trakų g. 12, Vilnius, LT-0001132; telefono numeris 85 2629439, elektroninio pašto adresas rastine@gudrutis.vilnius.lm.lt; interneto svetainės adresas: <http://www.gudrutis.vilnius.lm.lt/>

1.2 Įstaigos savitumas

Lopšelyje-darželyje „Gudrutis“ vaikai ugdomi nuo metų iki mokyklos. Grupės komplektuojamos, atsižvelgiant į ugdytinių amžių. Įstaiga įsikūrusi Vilniaus senamiestyje (miesto kultūrinio gyvenimo centre), – įdomios architektūros gyvenamajame 3-jų aukštų name su vitriniais langais. Numatoma/rekomenduojama netipinė ugdymo(si) aplinka: Trakų gatvė ir jos kiemeliai, Pranciškonų bažnyčia ir jos aplinka, Rūdininkų aikštė, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus bei jo skverelis, mokymo įstaigos, parodų salės, Mokytojų namai, bei kita vaikų ugdymui tinkama aplinka. Įstaigoje propaguojamas ugdymas netradicinėse erdvėse - ugdytiniai su pedagogais turi galimybę kasdien keliauti po Vilniaus senamiestį - grožėtis, pažinti, tyrinėti ištisus metus. Rengiame ir dalyvaujame projektuose, renginiuose su Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcija, Vilniaus mokytojų namais, Adomo Mickevičiaus biblioteka ir t.t. Tai sudaro prielaidas tautiškumo pradmenų formavimui(si) ir savo miesto pažinimui per tiesioginį prisilietimą. Vilniaus legendos, sakmės, padavimai ir visa senamiesčio dvasia atgyja meninėje veikloje, meninių darbų parodose.

Įstaigoje yra dvi salės - meniniam ugdymui (meninio ugdymo pedagogė su vaikais muzikuoja, improvizuoja, rengia spektaklius (įkurta dainavimo studija „Dainorėliai“) ir judriai veiklai skirta sporto salė (vaikai rytais mankština, vyksta kūno kultūros užsiėmimai, kasmetinė sporto olimpiada, stalo teniso treniruotės, vaikai žaidžia judrius žaidimus). Darželyje įkurta bibliotekėlė, kurioje naudingos literatūros, įvairių metodinių priemonių randa įstaigos bendruomenė.

Įstaigos bendrojo naudojimo patalpos, vitrininiai langai išnaudojami vaikų, tėvų ir pedagogų projektų, švenčių bei renginių eksponavimui. Darželyje rengiamos tėvų-vaikų-pedagogų kūrybinės meno dirbtuvės, tėveliai kviečiami dalyvauti tiek įstaigos, tiek grupės bendruose projektuose. Taipogi vykdomi projektai, ekskursijos, išvykos kurias siūlo patys ugdytiniai, jų šeimos Įstaigos aplinka atliepia tradicinės kultūros dvasią, yra funkcionali, jauki ir skatinanti įvairių vaiko gabumų skleidimąsi. Tokia aplinka sukuriama tėvų ir pedagogų bendradarbiavimu.

Tamprūs trijų švietimo pakopų ryšiai: lopšelio-darželio „Gudrutis“, „Vytės Nemunėlio“ pradinė mokykla (renginiai, bendri projektai), Simono Daukanto, S. Nėries gimnazija (bendradarbiavimas, bendravimas). Įstaiga turi Tarptautinės programos „Zipio draugai“ metodinio centro Vilniaus mieste statusą: įstaigos pedagogams suteikta kvalifikacija dirbti su šia programa. Įstaiga atvira pedagoginėms, mokslo naujienoms: joje lankosi ir atlieka praktiką, tyrimus, testus/užduotis aukštųjų mokyklų studentai.

Vilniaus lopšelio-darželio „Gudrutis“ bendruomenė nuo 2020 metų balandžio mėnesio ugdymą pradėjo grįsti Mąstymo kultūros ugdymo idėjomis. Mąstymo kultūros ugdymo mokykla – bendruomenė, kurioje kiekvienas jos narys dalijasi bendrais įsipareigojimais, nuolat mąsto apie tai, kas vyksta ugdymo procese bei yra įsipareigojęs, kad vaikai gebėtų sėkmingai naudotis įvairiais mąstymo įrankiais. Mąstymo mokyklos kultūros įrankiai vaidina labai svarbų vaidmenį ugdymo procese, nes jie padeda vystyti aukštesnius mąstymo gebėjimus. Vilniaus lopšelio-darželio „Gudrutis“ pedagogai ugdymo procese naudoja šiuos mąstymo įrankius (priedas Nr. 1): Tony Ryan mąstymo raktai, mąstymo žemėlapiai (David Harley), De Bono mąstymo kepurės, aukštesniojo lygio klausimai. Šie įrankiai įvedami ne visi iš karto. Ugdytiniai nuolat mokosi skirtingų mąstymo būdų. Pirmiausia juos taikyti mokomasi kartu su mokytoju, grupelėse, o vėliau, mokytojui nuolat stebint, konsultuojant, padedant, darbą ugdytiniai atlieka savarankiškai. Mokytojai nuolat aptaria mąstymo įrankių taikymo sėkmes ir nesėkmes, diskutuoja, dalinasi sėkmės pavyzdžiais.

1.3 Vaikai ir jų poreikiai

Siekiamo, kad vaikas darželyje būti saugus, laisvas, mylimas, gerbiamas, pastebėtas ir pripažintas. Šiam tikslui pasiekti pedagogai stebi vaiko individualius poreikius ir ugdydami stengiasi juos patenkinti.

Lopšelio-darželio „Gudrutis“ ikimokyklinio ugdymo programos turinys orientuotas į vaiko poreikių tenkinimą, gebėjimų ugdymą ir naujų atsiradimą, gerbiant vaiko pasirinkimą, tenkinant pagrindinius prigimtinius (saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, savigarbos, saviraiškos) ir specialiuosius (gabių, sutrikimų turinčių bei socialinės atskirties šeimose augančių) vaikų poreikius. Pirmas žingsnis į gabių vaikų ugdymą – vaiko gabumų atpažinimas ir gebėjimų įvertinimas. Įstaigoje į grupes integruojami vaikai, turintys specialiųjų poreikių, jiems sudaromos sąlygos ugdytis pagal

jų gebėjimus, galias ir sukuriama tinkama ugdymo(si) aplinka, Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams teikiama korekcinė, logopedo pagalba. Individualias vaikų ugdymosi problemas padeda spręsti Vaiko gerovės komisija.

1.4 Pedagogų ir kitų specialistų pasirengimas

Lopšelyje-darželyje „Gudrutis“ dirba kvalifikuoti pedagogai, siekiantys suteikti kokybiškas ir šiuolaikiškas ugdymo paslaugas, užtikrinti ugdymo prasmingumą bei inovatyvumą. Beveik visi pedagogai turi vyresniojo ikimokyklinio ugdymo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją, keli - ikimokyklinio ugdymo auklėtojo metodininko, o meninio ugdymo pedagogas turi muzikos mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, kalbos sutrikimų turintiems vaikams pagalbą teikia logopedas, tai[ogi švietimo pagalbą teikia psichologas. socialinis pedagogas. Vaikų fiziniu aktyvumu užsiima neformalaus ugdymo mokytojas.

Siekiant profesinės kompetencijos augimo ir ugdymo proceso užtikrinimo, pedagogai nuolat kelia savo kvalifikaciją respublikiniuose ir miesto kvalifikaciniuose kursuose, seminaruose, renginiuose, aktyviai vykdo darbo patirties sklaidą konferencijose, metodiniuose užsiėmimuose, susirinkimuose, būreliuose bei rengia ir vykdo įstaigos veiklos kryptį atspindinčius projektus.

1.5 Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Įstaigą lankančių vaikų tėvai vertina ugdymo kryptių (tautiškumo ir socialinio-emocinio kryptingumo) prasmingumą ir naudą vaikui bei realią galimybę (geografinė padėtis, pedagogų kvalifikacija ir kt.) jas kokybiškai realizuoti. Pedagogai, bendradarbiaudami su tėvais, sugebėjo įrodyti šių ugdymo kryptių naudą ir svarbą vaikui ikimokyklinio amžiaus laikotarpiu. Ypatingas dėmesys skiriamas vaiko adaptacijai. Šiuo laikotarpiu tėvai kviečiami keletą dienų pabūti su vaiku grupėje kelias dienas, pabendrauti su mokytoju, aptariant savo šeimos ypatumus bei poreikius, pasidalinant pasiūlymais bei pastebėjimais.

Atsižvelgiant į tėvų (globėjų) poreikius, įstaigoje veikia prailgintos darbo dienos grupės, kurių veiklos trukmė – 12 val. per dieną. Tėvai (globėjai) pripažįstami tiesioginiais ugdymo(si) proceso dalyviais, drauge su pedagogais sprendžiančiais vaiko ugdymo(si) turinio, rezultatų vertinimo klausimus. Tėvų švietimas, bendravimas ir bendradarbiavimas su ugdytinių šeimomis vyksta įvairiomis formomis:

- Grupės/įstaigos susirinkimai.
- Individualūs pokalbiai su tėvais.
- Apklausos.
- Probleminiai susitikimai.
- Tradicinės šventės.
- Vakaronės.
- Informacija skelbimai lentoje.
- Vaikų darbų eksponavimas grupės/ darželio aplinkoje, parodose už įstaigos ribų.
- Foto nuotraukos, filmuota medžiaga.
- Įstaigos internetinis tinklapis, elektroninis paštas ir kt.
- Tėvų dalyvavimas grupės ugdymo procese.
- Grupių / darželio / miesto projektai.

Realizuojame vietos bendruomenės poreikį bendradarbiauti su socialiniais partneriais:

- Adomo Mickevičiaus biblioteka - ilgalaikis bendradarbiavimas, organizuojant ugdomasias veiklas netradicinėje aplinkoje (poezijos pavasaris, susitikimai su poetais ir rašytojais, garsinių skaitymų klausymai, dalyvavimas įvairiuose bibliotekos projektuose).
- Mokytojų namai (dalyvaujame organizuojamuose renginiuose).
- Vytės Nemunėlio pradinė mokykla ir Simono Daukanto progimnazija (priešmokyklinio ugdymo pedagogų ir pradinės mokyklos mokytojų pokalbiai, diskusijos, apsilankymai vieni pas kitus, bendri renginiai, sporto šventė).

- Vilniaus lopšelis-darželis „Krivūlė“ (bendradarbiavimas).
- Trakų lopšeliu-darželiu „Ežerėlis“ (bendradarbiavimas).
- Jėzuitų gimnazija (mokyklos mokiniai atlieka socialines praktikas darželyje).
- Vilniaus pilių valstybinis kultūrinis rezervatas.
- Vilniaus teatras „Lėlė“ (išvykos į spektaklius, kitus renginius).

Sukurtas įstaigos internetinis tinklapis (<http://www.gudrutis.vilnius.lm.lt/>) padeda informuoti ir šviesti ugdytinių tėvus, bendruomenę, visuomenę.

1.6 Filosofinis ugdymo programos pagrindimas

Ikimokyklinio ugdymo programos dėmesio centre - vaikas ir jo ugdymasis. Remiantis Jungtinių tautų vaikų teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983, kiekvienas vaikas yra pripažįstamas, kaip unikali, besikeičianti aktyvi individualybė – ori, turinti savo nuomonę, pasirinkimo, apsisprendimo teisę ir laisvę.

Ugdymas organizuojamas vadovaujantis humanistinės pedagogikos holistiniu (visuminiu) požiūriu į ugdomą asmenybę jos saviraidos procese. Humanistinė pedagogika vaiką priima tokį, koks jis yra. Esminė priemonė tikslui pasiekti yra bendravimas, kuris teikia vaikams kasdienį džiaugsmą, stiprina jų asmenybę, dovanoja jiems pasirinkimo laisvę, skatina bendradarbiavimą.

Ugdymas nukreiptas į vaiko individualią pažangą be prigimčiai svetimos prievartos ir visų su ja tiesiogiai susijusių priemonių. Prioritetas - vaikų poreikiai, kuriuos būtina pastebėti, atsižvelgti ir tenkinti. Vaiko raida vystosi sklandžiai, jis ugdomi sėkmingai, kai patenkinami jo poreikiai. Programos ugdymo turinyje akcentuojamos ne žinios, o vaiko gebėjimai, pabrėžiamos individualios vaiko savybės, pedagogas yra ugdymo turinio organizatorius. Ikimokyklinio ugdymo programa „Gudrutis“ inicijuoja aplinkos, kurioje vaikai jaučiasi fiziškai ir emociškai saugūs, kūrimą.

2. UGDYMO PRINCIPAI

Siekiant išugdyti savarankiškus, nuolat gyvenime besimokančius žmones, požiūrio į mokymą(si) pagrindinis moto – siekis perkelti akcentą nuo žinių įgijimo (pateikimo) – tai, ko vaikai mokomi – į vaikų supratimą kaip jie mokosi. Pagrindinis mokymosi principas – suteikti ir išmokyti įvairių metodų, kaip reflektiviai, kūrybiškai ir kritiškai mąstyti. Pritaikant mąstymo mokyklų kultūros metodus kurti prasmingą, motyvuojantį, skatinantį savarankiškai mąstyti ir mokytis mokymosi procesą.

Visuminio integralaus ugdymo(si) principas – siekiama įvairių (kūrybinių, pažintinių, fizinių, emocinių) vaiko galių plėtotės, tikslingai formuojant vaiko vertybines nuostatas, jausmus, mąstymą ir elgseną. Užtikrinama visų ugdymo sričių darna.

Individualizavimo principas – pripažįstama ir puoselėjama vaiko individualumas visiems lopšelių-darželių lankantiems vaikams sudaromos galimybės ugdytis pagal savo gebėjimus, poreikius, amžių, parenkant metodus, turinį, pritaikant aplinką.

Tautiškumo principas – padėti besiformuojančiai asmenybei padedama suvokti savo tautinį tapatumą, ugdomas doras, kūrybingas savo tautos istorijos, kultūros, lietuviškų vertybių puoselėtojas ir saugotojas.

Socialinio ir emocinio kryptingumo principas – orientuojamasi į vaiko gyvenimui ir ugdymui(si) reikalingą socialinę patirtį, gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti; sudaromos sąlygos vaiko jausmų ir emocijų raiškai.

Kontekstualumo principas - ugdymo turinys glaudžiai siejamas su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais, kultūriniais jos pokyčiais: siekiama, kad vaiko ugdymo patirtys jam būtų prasmingos, aktualios ir įdomios.

Savo mąstymo tobulinimo principas – siekiama aukštesniųjų mąstymo gebėjimų ugdymo, ugdymo procese panaudojant mąstymo vizualizavimo priemones – Mąstymo žemėlapius.

3. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas. Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogiška sąveika grindžiamą tikslingą vaiko ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, siekiama, kad vaikas:

- plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgdamas į kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- mokytųsi pažinti ir veiktų: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.
- turėtų kuo palankesnes sąlygas labiau pažinti savo gimtinę, kurti savo tautos kultūros vertybes.

4. UGDYMO METODAI, APLINKA IR PRIEMONĖS

4.1 Ugdymo(si) metodai

Programos tikslas ir uždaviniai bus įgyvendinti taikant aktyvius ugdymo(si) metodus, padedančius skatinti vaiko smalsumą, domėjimąsi, norą tyrinėti, aiškintis, interpretuoti, laiduojančius gerą emocinę atmosferą, skatinančius nebijoti klysti, leidžiančius kiekvienam vaikui patirti sėkmę. Ugdymosi formas ir metodus parenka pedagogas, atsižvelgdamas į tai, kad **pagrindinis vaiko gyvenimo ir ugdymo(si) būdas yra žaidimas**. Organizuojant ugdymo procesą, pedagogui siūlomi šie ugdymo metodai:

- STEBĖJIMAS – kuriamos sąlygos vaikui stebėti ir suprasti aplinkinį pasaulį, pajusti, žmonių, daiktų, reiškinių sąryšį, vieningumą.
- POKALBIS ir DISKUSIJOS su vienu arba su keletu vaikų - jie skatinami kalbėti, išsipasakoti, dalintis patirtimi, atsakyti į klausimus, išsakyti savo nuomonę, kritiškai mąstyti ir vertinti.
- TYRINĖJIMAS, EKSPERIMENTAVIMAS – taikomi įvairūs būdai, kurie skatinantys vaiką, veiklai: pačiam eksperimentuoti, daryti atradimus, išmokti naujų sąvokų, atrasti įvairių pasaulio pažinimo ir veikimo jame būdų,
- PROJEKTAI – kuriami projektai, skatinantys įgimtą vaikų smalsumą bei norą tyrinėti, pažinti pasaulį.
- MINČIŲ LIETUS – skatinama išreikšti nuomonę bei mintis, ieškomi nauji ir netikėti problemų sprendimo būdai.
- IŠVYKOS, EKSKURSIJOS — siekiama turtinti vaikų pažintinę patirtį, plėsti pažinimo ribas, įgyti socialinių įgūdžių.
- RELAKSACIJA — taikomi įvairūs atsipalaidavimo būdai kasdieninėje vaiko veikloje, padedantys jam pailsėti, nusiraminti ir kaitalioti ramią veiklą su aktyvia.
- REFLEKSIJA – po veiklos, išvykos, renginio ir t.t. skatinama reflektuoti, dalinantis savo pastebėjimais, potyriais.
- PAVYZDYS – vaikas netiesiogiai skatinamas mėgdžioti pedagogą (pedagogas žaismingai, išraiškingai vykdo veiklą, po kiek laiko perleidžia ją savarankiškai tęsti vaikams) arba kitą vaiką.
- BENDRADARBIAVIMAS – veikiama drauge su vaiku.
- KŪRYBINĖ SĄVEIKA – pedagogui bendradarbiaujant su vaiku, siekiama, kad vaikas kurtų, interpretuotų, atrastų, bandytų.

4.2 Ugdymo(si) aplinka, priemonės

Ugdymas skatinamas, sukuriant ir keičiant tinkamą aplinką: įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymą(si), kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Priemonės atrenkamos atsižvelgiant į grupę lankančių vaikų ypatumus, poreikius, idėjas. Aplinkoje priemonės skatinančios aktyvią vaiko veiklą, smalsumą, kūrybiškumą, mąstymo gebėjimų plėtojimą. Ugdymo priemonės turėtų būti:

- veiksmingos,
- įvairios,
- funkcionalios,
- estetiškos,
- efektyvios,
- motyvuojančios

Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus. Sudaromos sąlygos vaikui veikti netrukdomam, pačiam pasirinkti priemones, veiklą, žaidimų draugus.

Kurdamas edukacinę aplinką, pedagogas siekia, kad aplinka būtų:

- mobili ir patogi laisvam vaikų žaidimui,
- saugi, patogi, jauki, estetiška,
- įvairiapusiškai turtinga,
- palanki kūrybiškumui,
- skatinanti veikti.

5. UGDYMO PROGRAMOS TURINYS

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys orientuotas į ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaiko poreikius, interesus saviraiškos ir savireguliacijos galimybes, augimą. Programos turinį sudaro dvi dalys pagal ugdytinių amžių:

- nuo 1,5 m. iki 3 m. ankstyvasis amžius – „Gudručiukas“
- nuo 3 m. –iki 6 m. ikimokyklinis amžius - „Gudruolis“

Ikimokyklinio ugdymo programos turinyje išskirtos penkios vaikų ugdymosi kryptys: sveikatos saugojimo ugdymo, emocinio socialinio ugdymo, kalbos komunikavimo ugdymo, pažinimo ugdymo, meninio ugdymo. Vaikų ugdymosi kryptys sudarytos iš 18-os vaiko pasiekimų sričių, kurios aprašytos ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo rekomendacijose (1 pav.). Turinyje taipogi pateiktos parinktos ir sugrupuotos siūlomos vaiko veiksena, priemonės, ugdymosi aplinka bei įgyvendinimui rekomenduojami metodai ir būdai. Programoje pateiktos metinės veiklos plano temos, kurioms atskleisti, pagal vaikų amžių, siūlomi naudoti Mąstymo mokyklos metodo įrankiai, aukštesnio lygio klausimai.

5.1 Ugdymo(si) turinio įgyvendinimas

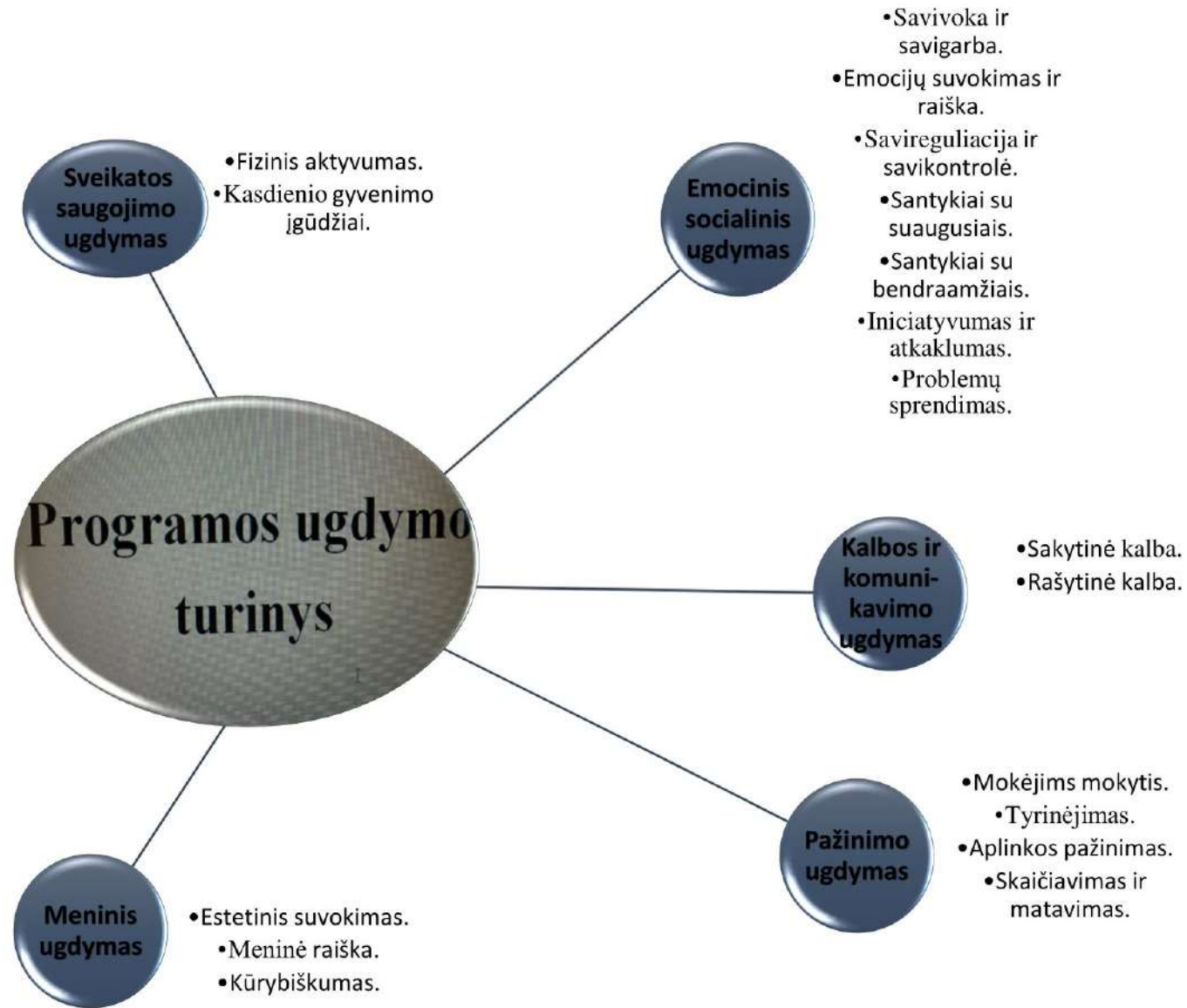
Parinkdamas, konkretizuodamas ugdymo turinį, pedagogas vadovaujasi: ikimokyklinės ugdymo programos tikslais ir uždaviniais, vaiko stebėjimu, jo poreikių tenkinimu, tėvų pastebėjimais ir siūlymais bei specialistų rekomendacijomis. Labai svarbi kūrybinė pedagogo ir vaiko sąveika: pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Planuodamas veiklą pedagogas atsižvelgia į:

- įgytus ugdytinių gebėjimus, įgūdžius bei turimą patirtį;
- individualius ir vaikų grupės poreikius;

- pasirinktą ugdymo(si) turinio kryptingumą;
- visuminį-integralų vaiko ugdymą;
- pedagogo veiklos gaires ir ugdytinio veiksena.

Ugdomosios veiklos temas pedagogas nukreipia atsižvelgdamas į vaikų, tėvų siūlymus, įvairias aplinkybes, metų rato cikliškumą, sezoniškumą, šventes, tradicijas. Siekiant visuminio, kokybiško ugdymo užtikrinimo į ugdomąją veiklą įtraukiami ir specialistai. Didelis dėmesys kreipiamas į situacinį – spontanišką ugdymą: pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Veiksenos nesukonkretintos, laisvai papildomos.

5.2., „Gudručiukas“ (ankstyvasis amžius nuo 1,5 m. iki 3m.) ugdymo turinys

PAŽINIMO UGDYMAS				
Mokėjimas mokytis				
Vertybinė nuostata: Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, kuo išmoko.				
Esminis gebėjimas: Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, kurdamas, ieškodamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.				
Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Domisi, kas vyksta aplinkui.	Stebės, kartos, domėsis, kūno judesiais.	Atminties lavinimo žaidimai. Ugdymo priemonių atnaujinimas.	Bendravimas su bendraamžiais ir suaugusiais.
2-asis žingsnis	*Siekia naujų išpūdžių (veikdamas).	Patrauks, pastums, paridens, sutekdamas dėmesį į atliekamą veiksmą.	Skatinimas, palaikymas vaiko žingeidumo, smalsumo, noro pažinti, atrasti, tyrinėti, išmokti ir t.t.	Stebi supančią aplinką (artimiausią), aktyviai ją tyrinėja (liečia, ragauja, uosto ir t.t.),
3-asis žingsnis	*Veikia spontaniškai. *Modeliuoja veiksmus, tikėdamasis tam tikro rezultato. *Džiaugiasi tuo, ką išmoko.	Daug kartų kartos veiksmą. Mėgdžios suaugusius. Klaus, kas ir kodėl vyksta, kaip.	Vaiko pasiekimų pastebėjimas, įvertinimas, aptarimas, pasidžiaugimas. Skatinimas vaiką naudotis savo įgyta patirtimi.	manipuliuodamas įvairiais būdais. Žaidimas (mėgdžioja suaugusių darbus). Spontaniški tyrinėjimai ir bandymai su aplinkos daiktais.
Tyrinėjimas				
Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.				
Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.				
Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Tyrinėja per pojūčius, reaguoja į tai kas vyksta.	Ims žaislus, daiktus, lies, tyrinės, apžiūrinės.	Aplinkos sukūrimas, priemonių tyrinėti, pažinti, eksperimentuoti parinkimas.	Artimos aplinkos daiktų tyrinėjimas.
2-asis žingsnis	*Stengiasi išbandyti žaislus ir daiktus.	Džiaugsis tuo, kas pavyksta. Bandys išardyti	Smėlio, vandens, gamtinės	Konstravimas, stebėjimas, bandymas, klausinėjimas.

3-asis žingsnis	*Domisi ir bando aiškintis kodėl, kas, kaip veikia, vyksta.	– sudėti. Kartos tą patį veiksmą, žaisdamas ir manipuliudamas daiktais. Rūšiuos, grupuos daiktus. Imituos skaitymą. Pasakos ką mato.	medžiagos naudojimas ugdomojoje veikloje.	Spontaniški bandymai su daiktais.
-----------------	---	--	---	-----------------------------------

Aplinkos pažinimas

Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.

Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Atpažįsta artimus žmones ir daiktus.	Sieks pažinti pasaulį per pojūčius.	Augalų ir gyvūnų, esančių artimoje aplinkoje pažinimas ir įvardijimas.	Trynėjimas, stebėjimas, mėgdžiojimas, improvizaciniai žaidimai ir t.t.
2-asis žingsnis	*Pažįsta ir pavadina kai kuriuos žmonės, daiktus, augalus, gyvūnus.	Mėgdžios tai ką mato/ė patiria/yrė.	Skirtingos tekstūros audiniai, gamtinės medžiagos.	
3-asis žingsnis	*Pažįsta ir pavadina vis daugiau žmonių, daiktų, augalų, gyvūnų. *Pasako savo ir šeimos narių vardus. *Dalyvauja prižiūrint augalus, gyvūnus.	Džiaugsis dalyvaujdamas prižiūrint augalus, gyvūnus.	Įvairūs vaidmeniniai žaidimai, situacijų modeliavimas. Knygos, žaidimai apie fauną ir florą, žmonių profesijas, transportą ir t.t.t skirti pažinimui. Aplinkos stebėjimas ir pažinimas pasivaikščiojimų metu.	

Skaičiavimas ir matavimas

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Suvokia ką reiškia „yra“, „ nėra“. *Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio spalvos daiktas.	Kūno judesiais ir veido išraiška parodys, kad daiktas yra/nėra. Atneš prašomos spalvos daiktą (vieną iš dviejų).	Skaičiavimas su vaiku. Eilėraščių deklamavimas, dainelių dainavimas, žaidimai, kuriuose minimi skaičiai, jų seka.	Žaidimai (improvizuoti, teatralizuoti ir kt.), klausymasis, kartojimas (žodžių ir veiksmy), mėgdžiojimas, dainavimas, konstravimas ir t.t.
2-asis žingsnis	*Supranta, ką reiškia „vienas“, „ du“ ir „daug“. *Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos dydžio ir spalvos daiktą.	Kūno judesiais parodys, kad daiktų yra vienas/daug. Rūšiuos daiktus pagal formas ir spalvas. Atras aplinkoje prašomos spalvos, dydžio daiktą (mažą, didelį). Surikiuos žaislus į eilę.	Žaislai, įv. rinkiniai skatinantys skaičiuoti, rikiuoti, rūšiuoti, bei pažinti formą, skaičių, spalvą.	
3-asis žingsnis	*Skiria žodžius „mažai“ (vienas du), „daug“. Išrikiuoja daiktus į vieną eilę. *Tapatina daiktus pagal formą, dydį ir spalvą. Pradedama vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius.		Priemonės statiniams statyti. Knygos su paveikslėliais, supažindinančiais su esminėmis dydžio, formos ir spalvos.	

Priemonės

Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, knygelės, žurnalai, paveikslėliai, plakatai, įvairūs stalo žaidimai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės.

KALBOS IR KOMUNIKACIJOS UGDYMAS

Sakytinė kalba

Vertybė nuostata. Nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	<p>Klausymas *Įdėmiai klausosi suaugusiojo, supranta elementarius klausimus ir prašymus. *Supranta elementarius kalbančiojo klausimus ir prašymus.</p> <p>Kalbėjimas *Vartoja kelis trumpus žodelius, įvairius garsus ir judesius.</p>	<p>Gestais parodys, kad klausosi ir supranta. Čiauškės/ vartos paprastus garsus. Kartos girdėtus trumpus kūrinėlius, žodžius. Reaguos, atsakys į prašymus, klausimus, kvietimus. Komentuos, pasakos tai ką matė, girdėjo.</p>	<p>Vaiko kalbėjimo skatinimas, teikiant taisyklingo kalbėjimo pavyzdį. Vaiko kalbinimas, klausinėjimas, provokavimas pasakoti. Skatinimas naudoti mandagumo žodžius. Kūrybiniai, vaidmeniniai, pirštukiniai žaidimai skatinantys vaiko kalbėjimą. Trumpų pasakaičių, eilėraščių, istorijų raiškus pateikimas.</p>	<p>Pokalbiai/ verbaliniai žaidimai, skaitomo/ pasakojimo teksto klausymasis.</p>
2-asis žingsnis	<p>Klausymas *Klausosi ir reaguoja kalba, mimika ir gestais. Kalba dviejų, trijų žodžių sakiniais.</p> <p>Kalbėjimas *Kalba dviejų, trijų žodžių sakiniais. Kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius.</p>			
3-asis žingsnis	<p>Klausymas *Išklauso, supranta ir reaguoja į kelis prašymus, siūlymus ir patarimus.</p> <p>Kalbėjimas *Kalba 3-4 žodžių sakiniais. *Deklamuoja eilėraščių, užbaigia žinomas pasakas.</p>			
<p><u>Rašytinė kalba</u> <u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi rašytiniais ženklais, simboliiais, skaitomu tekstu. <u>Esminis gebėjimas.</u> Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>				

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	<p>Skaitymas *Domisi knygelėmis, jas varto, apžiūrinėja.</p> <p>Rašymas *Stebi rašančiuosius ir brauko rašymo priemonėmis.</p>	<p>Išbandys įvairias rašymo priemones, žais su knygelėmis.</p> <p>Garsu, žodžiu, judesiu atsakys į matomas iliustracijas ir parašytą/atspausdintą tekstą.</p> <p>Klausys skaitomo teksto, „rašys“ keverzodamas.</p>	<p>Vaiko vardo ir kt. užrašai grupėje su aiškiais paveikslėliais.</p> <p>Knygelės, žurnaliukai su nesudėtingomis, neperkautomis iliustracijomis.</p> <p>Paprasto siužeto, iliustruotos knygelės.</p> <p>Knygelių, kortelių su paveikslėliais aiškinimas, aptarimas.</p> <p>Supažindinimas su simboliais, esančiais aplinkoje, jų reikšmės aiškinimas.</p>	<p>Imitaciniai žaidimai (skaitymas, rašymas ir kita).</p> <p>Kūrybiniai darbeliai.</p>
2-asis žingsnis	<p>Skaitymas *Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius.</p> <p>Rašymas *Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.</p>			
3-asis žingsnis	<p>Skaitymas *Prašo paskaityti. Dėmesį skiria ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui.</p> <p>Rašymas Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius. Kraiglioja rašymo priemonėmis.</p>			

Priemonės

Knygeles, žurnalai, laikraščiai ir kiti spaudiniai. Raidžių korteles, loto ir kiti žaidimai, paveikslėliai, kalbiniai ir kiti stalo žaidimai. Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, plakatai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės, teatro lėlės.

MENINIS UGDYMAS

Estetinis suvokimas

Vertybinė nuostata. Domisi, gėrиси, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį, matydamas gražių formų daiktus, vaizdus, girdėdamas garsus.	Krykštaus, sieks rankomis patinkantį daiktą. Aktyviai reikš emocijas.	Kokybiškų meno dirbinių eksponavimas vaikų lygyje. Skatinimas išsakyti mintis apie savo, draugų darbelius, knygelių iliustracijas. Muzikos kuriniu klausymas, gerėjimasis jais.	Klausymasis, grožėjimasis, meninė saviraiška.
2-asis žingsnis	*Skirtingai reaguoja, matydamas gražių formų daiktus, vaizdus, girdėdamas garsus. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka.	(ploja, trepsi, barškina). Grožėsis, džiaugsis kūriniais. Suvokia paklaustas paaiškina, ką vaizduoja.		
3-asis žingsnis	*Atpažįsta jau girdėtus /matytus kūrinius, emociškai reaguoja į kitų kūrybą.			

Meninė raiška

Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Reaguoja į muzikos garsus. *Įvairiais būdais reiškia emocijas. *Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis.	Krykštaus, spygaus iš malonumo, judindamas rankas, kojas. Išbandys įvairias dailės priemones.	Kūrybinės raiškos skatinimas. Meninės veiklos nukreipimas į kūrybinį procesą. Muzikinės pramogos, rateliai, muzikiniai žaidimai, dainelės, žaidinimai, pamėgdžiojimai. Vaidinimas pagal knygelę, istoriją. Nesudėtingi muzikiniai instrumentai. Trumpų muzikos kūrinių klausymas, improvizacijos pagal melodijas.	Muzikiniai, vaidybiniai žaidimai, vaidyba, eksperimentavimas (priemonėmis, medžiagomis, garsais, vaizdais).
2-asis žingsnis	*Įdėmiai klausosi, ritmiškai ploja, trypčioja. Balsu imituoja aplinkos garsus. * Mėgdžioja veiksmus, jausmus; norus rodo judesiais ir veiksmais. *Brauko pirštais, varvina dažus, maigo tešlą.	Ekperimentuos tapydamas, spontaniškai tyrinės, intonuos garsus. (plos, trepsės, tūpčios). Imituos rankų ir kūno judesius, (eidamas, pritūpdamas ir pan.). Piešdamas, lipdydamas, įvardins ir reikš savo potyrius, emocijas. Su pasirinktais žaislais ir daiktais, žais, vaizduos, imituos.		
3-asis žingsnis	*Kuriam ir dainuoja, groja instrumentais ir daiktais - vienas ir su kitais. *Šoka, spontaniškai kurdamas. *Vizualinėje raiškoje mėgaujasi procesu, o ne rezultatu. Savo abstrakcijose išvelgia daiktus ir įvykius.			

Kūrybiškumas

Vertybinių nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksena	Pedagogo veiksena	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Pastebi ir gyvai reaguoja į tai, kas nauja.	Žiūrės, stebės, sieks, lies, tyrinės.	Kūrybiškumą skatinantys žaidimai.	Tyrinėjimas per visus penkis pojūčius.
2-asis žingsnis	*Domisi tuo, kas nauja, tyrinėja. Ką radęs taiko tyrinėjimui.	Tyrinės visais pojūčiais. Emocingai reaguos į naują patirtį ir taikys ją kūrybai.	Vaidmeniniai, improvizaciniai žaidimai pritaikant įvairius daiktus.	
3-asis žingsnis	*Atranda vis kažką naujo. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.	Idėmiai klausysis, smalsaus, klausinės apie supantį pasaulį, pats pasakos.	Įvairios priemonės pojūčius lavinančiai veiklai.	

Priemonės Dailės priemonės ir teatrinės veiklos atributika. Knygeles, žurnalai, laikraščiai ir kiti spaudiniai. Dailės kurinių reprodukcijos, skulptūros, paveikslai, medžio drožiniai metalo dirbiniai ir kiti meno kuriniai. Stalo žaidimai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės.

SVEIKATOS SAUGOJIMO UGDYMAS**Fizinis aktyvumas**

Vertybinių nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksena	Pedagogo veiksena	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Sėdi, šliaužia, ropoja, siekia daikto, seka akimis, čiumpa, laiko saujoje.	Ropos per daiktus, vaikščios prisilaikydamas, perims daiktus iš vienos rankos į kitą.	Siužetiniai kūno kultūros užsiėmimai, rytinės mankštos.	Žaidimai (imitaciniai, su taisyklėmis ir kt.). Kūrybinė veikla.
2-asis žingsnis	*Stovi, atsitūpia, pasilenkia, eina į priekį, į šoną ir atgal. *Ploja rankomis, ridena ir gauda kamuolį.	Eidamas keis judėjimo kryptį. Eis savo pėdsakais smėlyje, sniege.	Judrieji, koordinaciją, orientaciją lavinantys žaidimai.	
3-asis žingsnis	*Stovi ant vienos kojos (3-4 sekundes). *Bėgdamas keičia kryptį. *Šokinėja abiem ir ant vienos kojos. *Lipa laiptais pakaitiniu žingsniu.	Judesiais imituos gyvūnus, atliks siužetinius pratimus.	Siužetiniai-imitaciniai žaidimai ėjimui, bėgimui, lipimui, šoklumui lavinti.	

	*Mėto, spardo kamuolį. *Veria smulkius daiktus, kerpa.	Laipios kopėtėlėmis, sieks tikslo. Atsuks ir užsuks įvairaus dydžio dangtelius, vers karolius.	Įvairios priemonės lavinančios smulkiąją motoriką - kamuoliukai, dideli karoliai ir batraiščiai ir t.t. Įvairios priemonės, žaislai tobulinantys judėjimo įgūdžius: Pirštukiniai žaidimai.	
--	---	--	---	--

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Vertybinė nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Bando savarankiškai valgyti ir gerti.	Pats laikys šaukštelį, bandys juo valgyti.	Imitaciniai siužetiniai žaidimai - lėlės plausimas, migdymas ir t.t.	Žaidimai, mėgdžiojimas, kuriamos žaidybinės situacijos.
2-asis žingsnis	*Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. * Kartais gali išreikšti norą tuštintis ar šlapintis. *Paprastas padeda daiktą į vietą.	Savarankiškai naudosis šaukštu, gers iš vaikams pritaikyto puoduko. Norėdamas rodys į duris / puoduką.	Stalo žaidimai, knygelės, plakatai sveikos mitybos vaizdavimui.	
3-asis žingsnis	*Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. * Padedamas nusirengia / apsirengia. *Padeda į vietą vieną kitą daiktą. *Pradeda naudotis stalo įrankiais. *Priminus arba pats eina į tualetą.	Nešios, sodins, guldys, padės į vietą žaislus. Pats plaus rankas. Pradės valyti nosį.	Kūrinėliu apie švarą ir jos svarbą, skaitymas. Namų ruošos žaidimai. Pasivaikščiojimų lauke organizavimas.	

Priemonės

Laiptai, kaladėles, kamuoliukai, kopėtelės, virves, parašiuotas, lankai, žiedai, kėgliai, bokšteliai, lazdos, gimnastikos suoliukai. Valgymo įrankiai/indai, šukos, muilas, rankšluostis lėlės, plakatai, knygelės, šluotos/semtuvai, skudurėliai dulkėms valyti, kempinės indams plauti.

EMOCINIS IR SOCIALINIS UGDYMASIS

Savivoka ir savigarba

Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Išgirsta savo vardą, reaguoja į jį. *Pradedą jausti savo kūną, apžiūrinėja, tyrinėja jį. *Tyrinėja kito vaiko kūną. *Jaučiasi svarbus kitiems.	Išgirdęs savo vardą, suklydęs, pasuks galvą, atsisuks. Žais su savo rankomis, suners jas, plos katučių. Lies, glostys, apkabins kitus. Nusišypsos artimam žmogui, ties rankytes.	Priemonės su vaiko, žmogaus atvaizdu – knygos, kortelės, veidrodžiai. Įvairūs žaidimai, priemonės žmogaus kūno dalims pažinti. Pasidžiaugimas vaiko individualiais pasiekimais. Vaiko vardo, lyties minėjimas.	Žaidimai, žaidinimai, kalbinimas, pokalbiai.
2-asis žingsnis	*Atpažįsta save nuotraukose, veidrodyje. * Supranta, ką ir kaip gali daryti pats. *Džiaugiasi, kad gali daugiau judėti, veikti.	Apžiūrinės save veidrodyje, neseniai darytose nuotraukose. Pastebės ir tyrinės drabužius ant savo kūno. Priėjęs parodys suaugusiajam, ko išmoko. Pieš save. Parodys ir įvardins kūno dalis.		
3-asis žingsnis	*Kalba pirmuoju asmeniu. * Pavadina 5-6 kūno dalis. * Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali padaryti. *Atskiria berniukus nuo mergaičių, pasako, kas yra jis.			

Emocijų suvokimas ir raiška

Vertybinių nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Kartoja kitų vaikų emocijas. * Mimika kūno judesiais garsais išreiškia visas patiriamas emocijas.	Veido išraiška ir kūno judesiais parodys savo jaučiamas emocijas.	Emocijų pažinimą ir įvardijimą skatinantys žaidimai.	Vaidybiniai ir kiti žaidimai, knygelių paveikslėlių žiūrėjimas, pasakų klausimasis, pokalbis.
2-asis žingsnis	*Emocijos pastovesnės, bet jos reiškiamos skirtingu intensyvumu. *Atpažįsta kitų/ savo reiškiamas emocijas.	Atkartos kitų patiriamas emocijas.	Nuotaikų, emocijų iliustracijų tyrinėjimas. Skirtingų nuotaikų dainelių	

3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Pradedama vartoti emocijų raiškos žodelius. *Turi savo emocijų raiškos būdus. * Vis daugiau pastebi kitų emocijų raišką, atpažįsta ir skirtingai reaguoja. 	<p>Ieškos paveikslėliuose ir ji supančioje aplinkoje pažįstamų emocijų vaizdinių. Veido išraiška parodys aš piktas/ linksmas.</p> <p>Veido ir kūno judesiais reikš emocijas ir skirtingai reaguos.</p>	<p>dainavimas, muzikinių žaidimų žaidimas.</p> <p>Vaizduotės žaidimai.</p> <p>Knygelės, judrieji ir stalo žaidimai, skirti emocijų pažinimui.</p>	
-----------------	---	--	---	--

Savireguliacija ir savikontrolė

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiau drinęs geba nusiraminti.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksena	Pedagogo veiksena	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Gerau jaučiasi žinomoje aplinkoje. * Nurimsta kalbinamas, nešiojamas. *Tapatina su suaugusiojo emocijomis. 	<p>Sutelks žvilgsnį į žaislus bei aplinką. Nusiramins glaudžiamas ar paimtas ant rankų. Reaguos į suaugusiojo balso tembrą.</p> <p>Eis prie suaugusiojo, prašys paguodos. Apkabins žaislą. Pavargęs pats migdysis, niūniuos.</p> <p>Reaguos į suaugusiojo veido išraišką balso tembrą.</p> <p>Pats pasirinks žaislus, draugą žaidimui. Ramiai sutiks eiti miegoti.</p> <p>Sakys „Aš pats“, kai suaugęs norės jam padėti.</p>	<p>Vaiko savarankiškumo skatinimas.</p> <p>Vaiko gyrimas už konkretų veiksma, poelgi ir t.t.</p> <p>Vaiko susivaldymo, savireguliacijos skatinimas, palaikymas.</p> <p>Neigiamų emocijų, veiksma, poelgių įvardijimas, ieškojimas būdų kaip išvengti, sustabdyti.</p> <p>Kasdieniai grupės ritualų tradicijų kūrimas, laikymasis.</p>	<p>Žaidimai, žaidinimai.</p> <p>Muzikos klausymas.</p> <p>Pasakų, trumpų kūrinių, CD įrašų klausymas.</p>
2-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina kalbinamas, maitinamas. * Pats ieško nusiramimo. * Pradedama valdyti savo emocijų raišką. 			
3-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Jei kas nepatinka, nueina šalin. *Geriau valdo savo emocijų raišką bei veiksmus. *Žaisdamas kalba su savimi. *Išbando įvairius konfliktų sprendimo būdus (rėkia, neduoda, pasako suaugusiam). 			

Santykiai su suaugusiais

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais

Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas nurimsta. *Atpažįsta besirūpinantį, džiaugiasi jį pamatęs.	Atsiskirdamas nuo tėvų, paimtas ant rankų nusiramins, susidomės jam rodomais žaislais.	Atsisveikinimo su tėvais ritualo sukūrimas ir laikymasis. Individualaus dėmesio vaikui skyrimas.	Žaidimai, žaidinimai, pokalbiai, skaitymas, dainavimas...
2-asis žingsnis	*Sunkiai atsiskiria nuo tėvų. *Dažnai vykdo jam suprantamus prašymus, kreipiasi pagalbos. *Parodo prierašumą prie besirūpinančio juo. * Bijo nepažįstamų, nežinomos aplinkos, žaislų.	Kalbinamas šypsosis, ties rankas. Ženkla rodys norą būti ir veikti kartu. Nusiramins glaudžiamas / glausdamasis, turėdamas įdomių žaislų, įsitraukdamas į veiklą.	Pagalbos vaikui suteikimas, iniciatyvumo palaikymas. Naujų žmonių, aplinkos, žaislų ir t.t. pristatymas.	
3-asis žingsnis	*Atsiskirdamas nuo tėvų, dažniau išlieka ramus. *Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus. * Nori veikti savarankiškai, tikisi suaugusiojo palaikymo. *Ramiai stebi nepažįstamus, pradeda su jais bendrauti.	Bijos eiti kitą patalpą, bet vedamas už rankos eis. Išprašys iš suaugusiojo, ko nori (panešioti, paskaityti ir kt.). Dažniau kartos „Aš pats“. Pradės žaisti drauge, žaidime pasiskirstys vaidmenimis.		

Santykiai su bendraamžiais

Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksnių pasekmes sau ir kitiems.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Patinka stebėti kitus kūdikius, mėgdžioti juos.	Nusišypsos ar pravirks, žiūrėdamas į kitą.	Susipažinimo, pasisveikinimo, atsisveikinimo žaidimai.	Stebėjimas, žaidimai, mėgdžiojimas, žaidybinių situacijų parodymas.
2-asis žingsnis	*Mėgsta žaisti greta kitų. *Gali duoti žaislą kitam, gali atimti ar suduoti.	Norės to, ką turi kitas. Žiūrės kitam vaikui į akis, nusišypsos. Skatinamas žais greta.	Paskatinimai, paraginimai veikti poromis m. grupelėmis. Aplinkos sukūrimas veikti šalia vienas kito.	
3-asis žingsnis	*Žaidžia greta, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą. *Bendruoja mimika, judesiais, veiksmais. *Audringai reiškia teises į savo daiktus. *Atsiranda simpatija kitam vaikui.	Mėgdžios kito vaiko veiksmus; ties žaislą kitam, bet ne visada atiduos. Įsitrauks į bendro žaidimo epizodus. Dažniau žais šalia grupės draugų.	Kūrinėliai, pasakos, istorijos apie draugystę, gražų elgesį ir t.t.	

Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Pats juda, sutelkia žvilgsnį. *Šypsosi, čiauška, tiesia žaislą.	Šliauš, ropos, eis. Seks akimis judantį daiktą.	Vaiko sumanytos veiklos skatinimas.	Stebėjimas, mėgdžiojimas, pavyzdys, žaidimas.
2-asis žingsnis	*Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia. *Daug kartų atkartoja veiksmą, judesį. *Noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus. *Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, reikalauja pagalbos.	Išreikš norus, parodydamas „taip“ arba „ne“. Bandys užsegti / atsegti, šukuos lėlę, stebės žaidžiantį draugą, statys bokštelius. Nesulaukęs pagalbos, rodys nepasitenkinimą.	Nuolatinis skatinimas veikli, pabaigti pradėta veikla. Žaidimai su užduotimis - įdėti, išimti, pavadinti. Naujos veiklos, žaidimų siūlymas.	
3-asis žingsnis	*Energingai žaidžia, veikia, laisvai juda erdvėje. *Sugalvoja būdus pasiekti norimą daiktą. *Tyrinėja, išbando naujus žaislus.	Dėlios dėlionės, konstruos, statys. Pats žais sensorinius	Pagalba, patarimai susidūrus su sunkumais	

	*Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „Ne“.	žaidimus. Išbandys įvairius judančius daiktus.		
<u>Problemu sprendimas</u>				
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.				
Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.				
Žingsnis	Vaiko pasiekimai	Vaiko veiksena	Pedagogo veiksena	Metodai ir būdai
1-asis žingsnis	*Pakartoja nepasisekusį veiksmą, parodo, kad susidūrė su kliūtimi, tikisi pagalbos.	Bandys užlįsti, sprausis. Bandys sudėlioti korteles, žaislus į jiems skirtas vietas.	Skatinimas imtis sudėtingesnės veiklos (pagal vaiko galimybes).	Skatinimas, pavyzdys, pagyrimas, padaršinimas, komentavimas, filmuko žiūrėjimas, skaitymas.
2-asis žingsnis	*Stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti, bando mėgdžioti. *Nepavykus meta veiklą arba laukia pagalbos.	Bandys autis. Statys, griaus ir vėl statys. Konstruos, keis vietoms detales. Mes ir gaudys kamuolį.	Kelių problemų sprendimo būdų pateikimas skatinant, vaiką pasirinkti.	
3-asis žingsnis	*Imasi sudėtingos veiklos, keičia veikimo būdus, stebi veiksmų pasekmes. *Nepavykus prašo pagalbos arba meta veiklą.		Žaislai, kuriuos galima saugiai išardyti.	
<u>Priemonės</u>				
Knygeles, žurnalai, laikraščiai ir kiti spaudiniai. Jausmu /nuotaiku korteles, loto ir kiti žaidimai, paveikslėliai, kalbiniai ir kiti stalo žaidimai. Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, plakatai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės, teatro lėlės bei kostiumai.				

5.3., „Gudruolis“ (ikimokyklinis amžius nuo 3 m iki 6 m.) ugdymo turinys

PAŽINIMO UGDYMAS				
Mokėjimas mokytis				
Vertybinių nuostatų: Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, kuo išmoko.				
Esminis gebėjimas: Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, kurdamas, ieškodamas, sprendžiamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Pasako, parodo, ką nori išmokti. *Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, pastebi ir komentuoja padarinius. *Pasako, ką veikė ir ką išmoko. 	<ul style="list-style-type: none"> Rūšiuos, grupuos daiktus, žaislus pagal kriterijus. Bandys, eksperimentuos įvairioje veikloje. Aptars, planuos, komentuos savo veiklą. Vartys knygeles, enciklopedijas, žiūrės nuotraukas ir paveikslus, tyrinės žemėlapius. 	<ul style="list-style-type: none"> Vaiko noro išmokti pastebėjimas ir sąlygų sudarymas. Atsakinėjimas i vaiko klausimus bei pagalba ieškant atsakymų, informacijos. Skatinimas daryti prielaidas, formuluoti išvadas. Tiriamųjų klausimų uždavimas ir atsakymų sisteminimas. Informacijos pateikimo būdu kūrimas, grafinis 	<ul style="list-style-type: none"> Pokalbiai, aptarimai. Situacijos modeliavimas. Stebėjimas. Žaidimas. Literatūros vartymas. Individuali, komandinė veikla.
5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Norėdamas ką nors išmokti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. *Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klausia, ką sako kiti, pasitikslina. *Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau. 			

6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Kalba apie tai, ką norėtų išmolti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau kai išmoks. *Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą išskeldamas ir sprendamas problemas. *Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa ieškomos informacijos įvairiuose šaltiniuose. *Pasako, ką jau išmoko, ko dar mokosi, paaiškina, kaip mokysis toliau. 	Ieškos atsakymų į rūpimus klausimus. Aptars rezultatus, formuluos išvadas.	rezultatų vaizdavimas. Naujų mokymosi galimybių paieška, aptarimas su vaikais.	
7-asis žingsnelis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *Samprotauja apie mokymąsi mokykloje, išsako savo požiūrį į mokymąsi, jo prasmę. *Kalba apie tai, kad daug sužinoti apie žmones, daiktus galima iš knygų, spaudos, enciklopedijų ir kt. *Savarankiškai susiranda nesudėtingą informaciją, klausinėja, kai reikia, prašo suaugusiųjų pagalbos. *Siūlo idėjas, ko ir kaip galima būtų mokytis kartu. *Mokosi iš kitų. *Apmąsto ir samprotauja, ko mokėsi, ką išmoko, ko dar norėtų išmolti. 			
<p><u>Tyrinėjimas</u> Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.</p>				

Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksena	Pedagogo veiksena	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	<p>*Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina kodėl pasirinko.</p> <p>*Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas.</p>	<p>Žaisdamas išbandys, tyrinės daiktus, aplinką. Tyrinės reiškinius, daiktų savybes, juos tikslingai grupuos ir klasifikuos.</p> <p>Susipažins, domėsis su kai kuriais senoviniais daiktais, įnagiais.</p> <p>Samprotaus, analizuos, komentuos apie daiktų naudojimą, reiškinius, vykstančius gamtoje ir aplinkoje.</p> <p>Su suaugusiais ir vaikais stebės, bandys, konstruos, numatys, nesudėtingus bandymus.</p> <p>Atliks problemines užduotis, tyrinės techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žais kompiuterinius žaidimus.</p> <p>Išradingai ir kūrybiškai pristatys savo</p>	<p>Naujų medžiagų, priemonių išbandymas, naudojimas.</p> <p>Bendravimas su vaiku, skatinantis aktyvų tyrinėjimą, drąsinamas, skatinimas Įgyvendinti savo sumanymus.</p> <p>Fizinių pasaulio savybių Minėjimas stebint ir naudojant kasdieninius vaikų aplinkos daiktus ir medžiagas.</p> <p>Indai ir priemonės eksperimentavimui (mėgintuvėliai, piltuvėliai, vamzdžiai, matuokliai, pipelės. Kempinės ir t.t.).</p> <p>Daiktu modeliai (popieriniai, plastmasiniai, medžiaginiai).</p> <p>Senų ar daiktų tyrinėjimas.</p>	<p>Tyrinėjimas, stebėjimas, bandymas, grupavimas, klasifikavimas.</p> <p>Pokalbiai.</p> <p>Edukacinės valandėlės ir išvykos į senamiesčio skverus, parkus, muziejus, kūrybinė- meninė veikla.</p>
5-asis žingsnis	<p>*Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties.</p> <p>*Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, jų savybėmis. Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą.</p> <p>*Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai.</p> <p>*Išskiria akivaizdžių daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes kalbėdami.</p>	<p>Su suaugusiais ir vaikais stebės, bandys, konstruos, numatys, nesudėtingus bandymus.</p> <p>Atliks problemines užduotis, tyrinės techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žais kompiuterinius žaidimus.</p> <p>Išradingai ir kūrybiškai pristatys savo</p>	<p>Naujų medžiagų, priemonių išbandymas, naudojimas.</p> <p>Bendravimas su vaiku, skatinantis aktyvų tyrinėjimą, drąsinamas, skatinimas Įgyvendinti savo sumanymus.</p> <p>Fizinių pasaulio savybių Minėjimas stebint ir naudojant kasdieninius vaikų aplinkos daiktus ir medžiagas.</p> <p>Indai ir priemonės eksperimentavimui (mėgintuvėliai, piltuvėliai, vamzdžiai, matuokliai, pipelės. Kempinės ir t.t.).</p> <p>Daiktu modeliai (popieriniai, plastmasiniai, medžiaginiai).</p> <p>Senų ar daiktų tyrinėjimas.</p>	<p>Tyrinėjimas, stebėjimas, bandymas, grupavimas, klasifikavimas.</p> <p>Pokalbiai.</p> <p>Edukacinės valandėlės ir išvykos į senamiesčio skverus, parkus, muziejus, kūrybinė- meninė veikla.</p>
6-asis žingsnis	<p>*Domisi aplinka, mėgsta stebėti, noriai atlieka bandymus, tyrinėja iš kokių medžiagų padaryti daiktai.</p> <p>*Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas.</p> <p>*Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip gyvena kitose šalyse.</p> <p>*Aktyviai tyrinėdami aplinką tinkamai pasitelkia visus pojūčius, pasitelkia įrankius ir kitas priemones.</p> <p>*Su suaugusiais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus.</p> <p>*Išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrimus ir kitus darbus.</p>	<p>Su suaugusiais ir vaikais stebės, bandys, konstruos, numatys, nesudėtingus bandymus.</p> <p>Atliks problemines užduotis, tyrinės techninius atradimus: prietaisų galimybes, energiją, žais kompiuterinius žaidimus.</p> <p>Išradingai ir kūrybiškai pristatys savo</p>	<p>Naujų medžiagų, priemonių išbandymas, naudojimas.</p> <p>Bendravimas su vaiku, skatinantis aktyvų tyrinėjimą, drąsinamas, skatinimas Įgyvendinti savo sumanymus.</p> <p>Fizinių pasaulio savybių Minėjimas stebint ir naudojant kasdieninius vaikų aplinkos daiktus ir medžiagas.</p> <p>Indai ir priemonės eksperimentavimui (mėgintuvėliai, piltuvėliai, vamzdžiai, matuokliai, pipelės. Kempinės ir t.t.).</p> <p>Daiktu modeliai (popieriniai, plastmasiniai, medžiaginiai).</p> <p>Senų ar daiktų tyrinėjimas.</p>	<p>Tyrinėjimas, stebėjimas, bandymas, grupavimas, klasifikavimas.</p> <p>Pokalbiai.</p> <p>Edukacinės valandėlės ir išvykos į senamiesčio skverus, parkus, muziejus, kūrybinė- meninė veikla.</p>

	*Lygina daiktus, medžiagas, gyvūnus, atsižvelgdamas į savybes, juos grupuoja ir klasifikuoja.	tyrinėjimus ir kitus darbus.		
7-sis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>*Domisi gamtinės aplinkos tyrinėjimais. Siūlo idėjas.</p> <p>*Suaugusiojo padedamas numato, ką reiks atlikti, pasiūlo, stebi ar bando tyrinėjant, aptaria ir daro išvadas.</p> <p>*Suaugusiojo padedamas atlieka paprastus socialinės aplinkos, žmonių gyvenimo, darbo, kūrybos tyrinėjimus.</p> <p>*Atskiria dalis nuo visumos, sujungia į visumą, sudaro sekas, grupuoja, klasifikuoja.</p> <p>*Projektuoja, modeliuoja.</p> <p>*Tyrinėjimo rezultatus pavaizduoja piešiniu ir kt.</p>			
<p><u>Aplinkos pažinimas</u></p> <p><u>Vertybinių nuostatų.</u> Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p><u>Esminių gebėjimų.</u> Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.</p>				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	<p>*Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus.</p> <p>*Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę.</p> <p>*Pastebi pasikeitimus aplinkoje.</p> <p>*Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius, atpažįsta, pasako medžių, daržovių, grybų ir kt. pavadinimus.</p>			

	*Pasako metų laikų pavadinimus ir požymius, skiria gamtos reiškinius.			
5-asis žingsnis	<p>*Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas.</p> <p>*Pasakoja apie savo gimtąjį miestą, pasako savo gatvės pavadinimą.</p> <p>*Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybėmis. Noriai mokosi jais naudotis.</p> <p>*Įvardija, samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus.</p> <p>*Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako juos kaip naudoti maistui.</p> <p>*Domisi gamtos reiškiniais, dangaus kūnais.</p>			

6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Pasako tėvų profesijas, žino savo namų adresą. *Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą. *Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką. *Domisi kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. *Pasakoja apie tradicines šventes. *Pastebi skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų (kuo minta, gyvena ir kt.) *Moka prižiūrėti augalus, daržoves stebi jų augimą. *Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. *Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai. *Mokosi rūšiuoti atliekas. 			
7-asis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *Nusako miško, pievos, vandens telkinio augmenijos ir gyvūnijos būdingiausias bruožus, atpažįsta po kelis miško ir vandens augalus ir gyvūnus. *Nurodo kelis žolėdžius ir plėšriuosius gyvūnus. *Paaiškina, kaip reikia prižiūrėti kambarinius ar daržo augalus, naminius gyvūnus. *Nusako, iš ko ir kaip gaminama duona, pieno produktai. *Domisi gamtos reiškiniais ir jų aiškinimu. *Paaiškina, kad Saulė apšviečia ir šildo Žemę, samprotauja kuo planetos skiriasi nuo žvaigždžių. *Paaiškina, kaip reikia taupyti elektrą, šilumą ir vandenį, kaip rūšiuoti šiukšles. *Samprotauja apie profesijos pasirinkimą. 			

	*Domisi savo giminės istorija, savo gimtosios vietovės ir *Domisi Lietuvos žinomais žmonėmis, kultūros ir gamtos paminklais.			
Skaičiavimas ir matavimas				
<u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.				
<u>Esminis gebėjimas.</u> Geba skaičiuoti daiktus, palygti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	Skaičiavimas *Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes, padalina daiktus į grupes po lygiai. *Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius. Matavimas *Atpažįsta ir atrenka skritulio, keturkampio, kvadrato formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. *Daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. *Vartoja žodžius: didesnis-mažesnis, ilgesnis-trumpesnis ir pan. *Pradedą skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę. *Vartoja žodžius: pirmyn- atgal, kairėn-dešinėn, aukštyn-žemyn.	Skaičiuos daiktus iki 10. Sudarys skaičių eilę, įsimins skaičių seką. Dalins daiktų grupes po lygiai. Vartos kelintinius skaitvardžius. Kasdieninėje aplinkoje atpažins geometrines figūras. Žaidimuose, meninėje veikloje naudos įvairios formos figūras, jas grupuos pagal dydį, formą, spalvą.	Skaičiavimas pasitelkiant daineles, eilėraščius, skaičiuotes. Kiekio palyginimo skatinimas. Įvairus sekų žaidimai - ritminiai, spalvų, sekos „su žmonėmis“ (stovintis, sėdintis, stovintis, sėdintis). Didaktinės skaičiavimo priemonės, erdvinės ir plokšti iminės geometrinės figūros, skaičių, formų, dydžių, spalvų kortelės.	Praktiniai, žodiniai metodai. Stebėjimas, tyrinėjimas, eksperimentai. Kūrybiniai, pažintiniai žaidimai, žaidimai kompiuteryje, planšetėje. Viktorinos. Vaizdiniai, kūrybiniai metodai.

<p>5-asis žingsnis</p>	<p>Skaičiavimas *Skaičiuoja bent iki 5. *Dėliodamas atsako į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? *Geba pratęsti sudarytą daiktų (elementų) seką. *Skiria kelintinius skaitvardžius.</p> <p>Matavimas *Skiria trikampę, stačiakampę formas. *Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. *Palygindamas daiktų dydžius naudojami sąlyginiai matavimai. *Vartoja žodžius: ilgesnis-trumpesnis, siauresnis-platesnis, aukštesnis-žemesnis, lengvesnis- sunkesnis. *Pradedama suvokti dabartį, praeitį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.</p>	<p>Lygins daiktų ilgį, aukštį, masę, storį, plotį ir t. t. Pasakos apie savo dienos ritmą, kasdienius darbus, ritualus. Sužinos savaitės trukmę, jos dienų seką, apibūdins metų laikus pagal pokyčius gamtoje. Eksperimentuos su dažais, išgaus įvairiausių atspalvių, juos pavadins. Orientuosis erdvėje, supras ir vartos sąvokas</p>	<p>Aplikacijų, ornamentu šventinės atributikos kūrimas iš įvairių formų detalių . Daiktų ir jų dalių savo forma primenančių pažįstamas, matytas geometrines figūras ieškojimas aplinkoje. Eksperimentų, skatinančių suvokti, skirtingos formos daiktai gali būti tos pačios talpos ar masės, atlikimas. Nestandartinių matavimo priemonių (įvairaus ilgio juostelės, kubeliai,</p>	
------------------------	---	---	---	--

<p>6-asis žingsnis</p>	<p>Skaičiavimas *Sieją daiktų kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu. *Skaičiuoja bent iki 10. *Supranta ir vartoja žodžius: daugiau (mažiau) vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.</p> <p>Matavimas *Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą, klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. *Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais. *Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu (į kairę, į dešinę ir kt.) *Žino, kad gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų.</p>	<p>„ant“, „po“, „aukštai“, „žemai“. Skirs dešinę, kairę kūno puses. Moksysis nustatyti daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu, orientuosis stalo, popieriaus paviršiuje. Prieš smulkius ornamentus, rašmenis iš kairės į dešinę, pirštu seks skaitomą tekstą. Pažins skaitmenis nuo 0 iki 9. Atliks monetų keitimo operacijas iki 10 centų vertės. Meninėje veikloje dekoruos skaitmenis, bandys juos pavaizduoti panaudojant įvairias medžiagas: plastiliną, tešlą, popierių ir kt. Bandys rašyti skaitmenis.</p>	<p>indeliai) naudojimas bei supažindinimas su standartiniais matavimo prietaisais (laikrodis, liniuotė, matavimo indai, svarstyklės ir t.t.). Žodyno, reikalingo judėjimo kryptims, daiktų santykiui, plėtimas. Konstravimo priemonės, tuščios dėžės, vamzdeliai, kubeliai ir kitokios priemonės.</p>	
<p>7-asis žingsnis</p>	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>Skaičiavimas *Pradeda suprasti ryšius tarp skaičių. Vartoja žodžius: sudėti, pridėti, atimti, kiek bus, kiek liks ir pan. *Išdėlioja daiktus į eilę pagal tą patį požymį.</p> <p>Matavimas *Skiria ir pavadina plokštumos ir erdvės figūras. *Sugrupuoja daiktus pagal nurodytą požymį. Pradeda suprasti, kad tas pats daiktas gali priklausyti kitai grupei pagal kitą požymį.</p>			

	<p>*Pradedama suprasti, kada vartojami priešingos reikšmės žodžiai: mažas ir didelis, lengvas ir sunkus ir kt.</p> <p>*Moka parodyti, kur yra greta esantys nematomi objektai.</p>			
--	--	--	--	--

Priemonės

Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, knygeles, žurnalai, paveikslėliai, plakatai, įvairūs stalo žaidimai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės.

KALBOS IR KOMUNIKACIJOS UGDYMAS

Sakytinė kalba

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <p>*Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų, pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinių literatūrine kalba, tarmiškai.</p> <p>*Pradedama išklaudyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako aiškina suaugusysis ar vaikas.</p> <p>*Stengiasi suprasti kita kalba kalbančius vaikus.</p> <p>Kalbėjimas</p> <p>*Kalba pats sau, kalba kitam.</p> <p>*Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia ir jautė, veikia ir veikė, ką mato ir matė, girdi ir girdėjo, ką sužinojo, suprato.</p>	<p>Adomo Mickevičiaus bibliotekos vaikų skyriuje vartys knygeles, enciklopedijas, žurnalus, laikraščius, foto albumus. Aptars iliustracijas, paveikslus. Apžiūrinės draugų atsineštas nuotraukas, jas aptars.</p> <p>Žiūrės dokumentinius filmus, filmus iš šeimos gyvenimo.</p> <p>Žiūrės ir aptars filmukus.</p>	<p>Bendravimo situacijų sukūrimas, kurių metu vaikai turtintų žodyną, dalintųsi turima patirtimi.</p> <p>Nesudėtingi žodiniai žaidimai.</p> <p>Kūrybinės raiškos ir kalbos savaitė.</p> <p>Žodyno plėtimas, nežinomų žodžių aiškinimasis.</p> <p>Literatūros skaitymas, klausimas.</p>	<p>Pokalbiai, dialogai, derybos, diskusijos, pasakojimai, aptarimai, klausymasis, „minčių lietus“, pasakų, istorijų kūrimas, pratęsimas.</p> <p>Probleminės situacijos.</p> <p>Projektai, interviu, Šventės, renginiai, pramogos, viktorinos.</p> <p>Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais (Lietuvos Nacionaliniu muziejumi, Vilniaus</p>

	<p>*Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų.</p> <p>*Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus.</p> <p>*Deklamuoja trumpus eilėraščius, atkartoja trumpas pasakas ir apsakymus, pridėdamas savo žodžių.</p>	<p>Pasižvalgys internetiniame puslapyje. Klausys tėvų, senelių, A. Mickevičiaus bibliotekos vaikų skyriaus darbuotojų skaitomos įvairių žanrų literatūros (pasakų, padavimų, istorijų, eilėraščių). Klausys lietuvių kalbos tarmių įrašų. Klausys įrašų kitomis kalbomis. Klausys smulkiosios tautosakos įrašų, paukščių pamėgdžiojimų, gamtos garsų, juos kartos. Klausys aplinkos garsų, stengsis juos atpažinti, atkartoti.</p>	<p>apskritis Adomo Mickevičiaus bibliotekos vaikų skyriumi, Radvilų rūmais).</p>
5-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <p>*Klausosi įvairaus turinio tekstų.</p> <p>*Supranta sudėtingesnio turinio tekstus.</p> <p>Kalbėjimas</p> <p>*Kalba kitiems apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja.</p> <p>*Kalbėdamas žiūri į akis.</p> <p>*Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus.</p> <p>*Bando susikalbėti su kitataučiu vaiku.</p>	<p>Seks girdėtas pasakas, deklamuos, mėgdžios, pasakos pagal paveikslėlius. Žais stalo, didaktinius, judriuosius, siužetinius žaidimus, žaidimus su taisyklėmis. Kurs ir žais kūrybinius žaidimus, inscenuos.</p>	
6-asis žingsnis	<p>Klausymas</p> <p>*Klausosi savo ir draugų kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme.</p> <p>*Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą.</p> <p>*Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę.</p> <p>Kalbėjimas</p> <p>*Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus, kalba apie problemų</p>		

	sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius, technologinius terminus.	Žais, balso lavinimo, kvėpavimo žaidimus. Žais klausimų-atsakymų, rimavimo reikalaujančius žaidimus. Dalinsis savo patirtimi, įspūdžiais. Kalbės, diskutuos, klausys kalbančiojo.		
	*Kalba taisyklingais, sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. *Komentuoja meno kūrinius, atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas. *Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles ir kt.	Išreikš savo vaizduotę žodžiais, kurs pasakojimus, pasakas, eilėraščius, skaičiuotes. Rengs parodas, darbų aptarimus. klausys kalbančiojo.		
7-asis žingsnis	<u>Pažengusiems</u> Klausymas *Nepertraukdamas klausosi draugų ir suaugusių kalbos, pasakojimų, samprotavimų, komentarų, instrukcijų bendraujant, planuojant veiklą, veikiant. *Klausosi ir supranta perkeltines kalbėjimo prasmes: dviprasmybes, absurdus, humorą, fantazijas, palyginimus. *Išklauso ir supranta 3-4 dalių verbalinę instrukciją. *Supranta, kad kūrinys turi pradžią, pabaigą ir vidurį. *Suvokia pokalbio, pasakojimo, skaitomo kūrinio eigą. Kalbėjimas *Kalba, pasakoja apie tai, kas patirta įvykių eilės seka. *Kalbasi apie tai, ką norėtų patirti, išgirsti, pamatyti, veikti. *Kalbasi apie spaudinių iliustracijas, fotoalbumų nuotraukas, skelbimus, simbolius gatvėse, parduotuvėse ir kt., apibūdina, aiškina.	Išreikš savo vaizduotę žodžiais, kurs pasakojimus, pasakas, eilėraščius, skaičiuotes. Rengs parodas, darbų aptarimus.		

	<p>*Taisyklingai vartoja įvairias konstatuojamųjų ir klausiamųjų sakinių formas.</p> <p>*Žaidžia kalba, ritmais, kuria naujus žodžius.</p>			
<p>Rašytinė kalba</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.</p> <p>Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.</p>				
4-asis žingsnis	<p>Skaitymas</p> <p>*Domisi skaitymu.</p> <p>*Atkreipia dėmesį į raides, simbolius aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje.</p> <p>Rašymas</p> <p>*Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti.</p> <p>*Piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės.</p>	<p>Atpasakos siužetą pagal iliustracijas.</p> <p>Tyrinės užrašus, žymės daiktus žodžių kortelėmis.</p> <p>Pieš ornamentus, rašys molyje, smėlyje, lentoje.</p> <p>Rašys savo vardą, pavardę, norus.</p> <p>Vers vardo raidžių karolius. Ieškos aplinkoje žodžių, kuriuose yra vardo raidės.</p> <p>Raidėms sugalvos smagius pavadinimus.</p> <p>Kurs pasakas apie raides.</p> <p>Pieš ir dekoruos raides.</p> <p>Kopijuos raides, žodžius.</p> <p>Rašys įvairiais rašikliais, kompiuteriu.</p> <p>Kurs atvirutes, pasveikinimus, simbolius, knygas, žurnalus, laikraščius, bukletus, žaidimų atributiką,</p>	<p>Skaitymo imitavimo, iliustracijų komentavimo skatinimas.</p> <p>Grupės biblioteka, darželio biblioteka (knygos, žurnalai, vaikiškos enciklopedijos).</p> <p>Supažindinimas su skirtingų žarnų autorių laikmečio literatūra.</p> <p>Pokalbiai apie rašto istorija, popieriaus atsiradimą, knygų gamybą.</p> <p>Atvirukai, vokai, laiškų rašymo lapeliai.</p> <p>Žodžiu, raidžių, simbolių kopijavimas.</p> <p>Žodžių kortelės, juostelės.</p>	<p>Pasakojimas, skaitymo imitavimas.</p> <p>Žaidimai (loto, edukaciniai, žaidimai kompiuteryje ir planšetėje).</p> <p>Meninė-kūrybinė veikla.</p> <p>Projektai (knygų kūrimas, šeimos albumai ir pan.).</p> <p>Sienlaikraščio, laikraščio, žurnalo kūrimas.</p>
5-asis žingsnis	<p>Skaitymas</p> <p>*Domisi abėcėlės raidėmis.</p> <p>*Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę.</p> <p>*Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms.</p> <p>Rašymas</p> <p>*Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas.</p> <p>*Kopijuoja raides, paprastus žodžius.</p> <p>*Kuriam ir gamina rankų darbo knygutes su elementariais nukopijuotais sakiniais, žodžiais, raidėmis.</p> <p>*Bando rašyti raides, pradėdamas savo vardo raidėmis.</p>			

<p>6-asis žingsnis</p>	<p>Skaitymas *Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą. *Žino keliolika abėcėlės raidžių. *Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. *Pažįsta parašytą žodį, kaip atskirų raidžių junginį. *Pradedą skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis. Rašymas *Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. *Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. *Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius. *Supranta rašymo tikslus.</p>	<p>skelbimus, orų prognozes ir kt. Žais didaktinius žaidimus su raidėmis.</p>	<p>Stalo žaidimai kubeliai su raidėmis, paveikslėlių su užrašytomis raidėmis dėliojimas. Užrašai, skirti, kalbai ugdyti. Raidžių kirpimas, klijavimas, piešimas, štapavimas pačių pasirinktomis dailės priemonėmis. Knygelių lankstinukų, grupės laikraščių kalendorių, dienoraščių šeimos albumų kūrimas. Skatinimas nusakyti veikėjų daiktų, veiksmy savybes būdvardžiais, veiksmažodžiais, jaustukais, išiktukais, dalyviais, prieveiksmiais.</p>	
<p>7-asis žingsnis</p>	<p><u>Pažengusiems</u> Skaitymas *Gerbia ir tausoja knygas, kitus spaudinius. *Atpažįsta ir pavadina kelis skiriamuosius ženklus. *Imituodamas skaitymą, pagal knygos iliustraciją kuria pasakojimą, panašų į girdėtą skaitant. *Teisingai įvardija puslapį, sakinį, žodį, raidę. *Bando perskaityti trumpus, jam reikšmingus žodžius. Rašymas *Piešiniu, rašinėjimais, raidėmis atvaizduoja</p>			

	savo patirtį, išgyvenimus, norus. *Rašo nepaisydamas žodžių darybos ir jų dėstymo eilutėje ar puslapyje taisyklių.			
<u>Priemonės</u>				
Knygeles, žurnalai, laikraščiai ir kiti spaudiniai. Raidžiu korteles, loto ir kiti žaidimai, paveikslėliai, kalbiniai ir kiti stalo žaidimai. Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, plakatai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės, teatro lėlės.				
MENINIS UGDYMAS				
<u>Estetinis suvokimas</u>				
<u>Vertybinė nuostata.</u> Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.				
<u>Esminis gebėjimas.</u> Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.				
<u>Žingsnis</u>	<u>Vaiko pasiekimais</u>	<u>Vaiko veiksena</u>	<u>Pedagogo veiksena</u>	<u>Metodai ir būdai</u>
4-asis žingsnis	*Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. *Skirtingai reaguoja klausydamas ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingo meno kūrinius, aplinką. *Keliais žodžiais, sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, vaidinimą ir kt. *Reaguoja į kitų nuomonę.	Lankysis dailės darbų parodose, vartys reprodukcijų albumus, analizuos, aptars praeities, dabarties darbus. Pasivaikščiojimų po senamiestį metu apžiūrės, aptars architektų, skulptorių darbus. Apžiūrės draugų kūrybinius darbus, komentuos savo darbelius. Klausysis įvairių muzikos kūrinių, judės pagal muziką, apibūdins,	Pagalba vaikams realizuojant kilusius sumanymus. Vaikų kūrybos, piešimų parodos. Dainų konkursai, koncertai. Pokalbiai vaikui suprantama kalba apie vizualaus meno kūrinius ir jų kūrybos raiškos priemones - kompoziciją, spalvą, formą, siluetą, proporcijas, padėtį erdvėje ir plokštumoje.	Pokalbiai, „minčių lietus“. Kūrybiniai, žaidybiniai, žodiniai metodai. Šventės, pramogos koncertai. Parodos darželio bendruomenei ir miestelėnams įstaigos vitrininiuose languose. Ekskursijos, išvykos į senamiesčio gatveles, muziejus, galerijas, teatrus, muges.
5-asis žingsnis	*Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. *Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrisi darbais, geru elgesiu. *Pastebi kai kurių meninės kūrybos proceso ypatumus. *Pasako kaip jautėsi ir ką patyrė. *Dalijasi įspūdžiais po koncertų, parodų, renginių lankymo.			

	*Pasako savo nuomonę apie muzikos kūrinėlį, šokį ir kt.	perteiks savo mintis, išsakys išgyvenimus.	Išvykos į parodas, spektaklius, koncertus, muziejus, paveikslų galerijas..	Meninių albumų, iliustracijų apžiūrinėjimas, aptarimas.
6-asis žingsnis	*Gėrįsi ir grožisi savo menine kūryba. *Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą, kodėl gražu. *Pasakoja išpūdžius apie muzikos, vaidinimo, matytus dailės, tautodailės kūrinius, šokio siužetą ir kt. *Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė.	Aptars vaidinimus (profesionalų, draugų). Rengs koncertus, spektaklius darželyje. Švės kalendorines šventes. Susipažins su etnokultūrinėmis tradicijomis.	Stebėtu spektaklių, klausytų muzikos kurinių aptarimas. Diskusijos ieškant vienokių ar kitokių bendrų sprendimų aptariant meno kūrinius, matytus vaidinimus, parodas ir t.t.	
7-asis žingsnis	<u>Pažengusiems</u> *Nori matyti ir kurti grožį aplinkoje, kūrybinėje ir kasdieninėje veikloje. *Išsako samprotavimus apie muzikos, vaidinimo, šokio, dailės, vaizduojamų įvykių kaitą, veikėjams būdingus bruožus, kilusius vaizdinius, potyrius. *Pastebi, kas gražu, ir stengiasi tai panaudoti savo meninėje veikloje.	Lankysis mugėse (pvz.: Kaziuko mugė), susipažins su liaudies amatais. Lankysis mieste organizuojamuose renginiuose, koncertuose, spektakliuose.		
<u>Meninė raiška</u> Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai

<p>4-asis žingsnis</p>	<p>Muzika *Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškaus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. *Dainavimą palydi ritmiškais judesiais. *Tyrinėja savo balso galimybes. *Žaidžia muzikinius žaidimus, atlikdamas nesudėtingus judesius: eina, bėga ratuku, ploja, trepsi, mojuoja, sukasi po vieną ir už parankių. *Improvizuoja, tyrinėja garso išgavimo būdus muzikos instrumentais.</p> <p>Šokis *Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus.</p> <p>Žaidimai, vaidyba *Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, drabužius. *Kuria dialogą tarp veikėjų. *Žaisdamas atsipalaiduoja. * Spontaniškai reiškia emocijas.</p> <p>Vizualinė raiška *Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis, objektais, juos įvardija. *Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu, gestikuliacija, mimika. *Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis.</p>	<p>Klausys įvairių epochų, kultūrų, stiliaus muzikos, gamtos garsų įrašų. Išbels ritmą klausant muzikinių kūrinių. Gros įvairiais vaikiškais instrumentais, tyrinės jų garsus, kurs melodijas. Dainuos, kurs daineles. Šoks liaudies šokius, ratelius, žais liaudies muzikinius žaidimus, atkartos, spontaniškai judės. Šoks su įvairiomis priemonėmis: kaspinais, lietučiais, balionais, skarelėmis, lankais, kamuoliais ir kt. Lankysis įvairiuose spektakliuose, juos aptars. Improvizuos, inscenizuos. Žais kūrybinius-vaidmeninius žaidimus, teatrą. Žaidimuose naudos lėles, kaukes, aplinkos daiktus.</p>	<p>Spontaniška kūryba. Kūrybinės raiškos dienos ir savaitės. Eksperimentai su dailės priemonėmis. Tapymas netradicinėse erdvėse. Dainavimui, šokiui, muzikos klausimui, muzikavimui, grojimui palankios aplinkos sukūrimas. Melodijų tekstams, knygų iliustracijoms, paveikslams, trumpoms pasakėlėms kūrimas. Muzikiniu pramogų organizavimas. Teatro festivalio organizavimas. Trumpos improvizacijos pagal literatūrinius, muzikinius, pačių vaikių išgalvotus siužetus.</p>	<p>Žaidimai (siužetiniai, kūrybiniai, vaidybiniai, improvizaciniai). Vaidinimas. Eksperimentavimas, tyrinėjimas, bandymas. Meninė-kūrybinė veikla.</p>
------------------------	---	--	---	--

<p>5-asis žingsnis</p>	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> *Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniai. *Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius. *Atpažįsta kai kurių instrumentų tembrus, girdėtus kūrinius. *Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. *Dainuodamas išbando balso skambesį, išmėgina jį įvairioje aplinkoje. *Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingsiau artikuliuoti, taisyklingsiau stovėti, kvėpuoti. *Ritminiais, melodiniais, gamtos, savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms. *Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms. *Šoka sukamuosius ratelius <p>Vaidyba</p> <ul style="list-style-type: none"> *Vaidindamas stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą. *Išreiškia savo norus, jausmus, mintis, baimes. *Susikuria ištisą žaidimo aplinką, panaudodamas daiktus, drabužius, reikmenis. *Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3–4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbus, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką. 	<p>Pieš užsimerkus, abiem rankomis, pieš įvairioje erdvėje, kurs albumus. Spalvins, kopijuos, dekoruos, dailins, puoš. Savo sumanymus, įspūdžius, patirtį vaizduos meno kūrinuose. Pieš pieštukais, kreida, medžio anglimi ir kt. ant popieriaus, smėlio, sniego. Aplikuos, konstruos, kurs modelius, maketus, koliažus, erdvines konstrukcijas iš įvairių medžiagų (popieriaus, antrinių žaliavų, gamtinės medžiagos ir kt.), lipdys (plastilinas, modelinas, druskos tešla, molis ir kt.). Kurs, reikš savo potyrius neįprastomis sąlygomis ir priemonėmis. Lankstys iš popieriaus nesudėtingus lankstinukus, juos puoš. Pliustruos kūrinius, savo sukurtus pasakojimus. Rengs meninius, kūrybinius projektus, parodas bendradarbiaujant su tėvais, kitomis</p>	<p>Stalo teatras, šešėlių teatras.</p>	
------------------------	--	---	--	--

	<p>Vizualinė raiška</p> <ul style="list-style-type: none"> *Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. *Išryškina vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. *Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti. * Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, kuria sudėtingesnius koliažus, trimates formas iš įvairių medžiagų, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis. 	<p>grupėmis, socialiniais partneriais. Išbandys įvairius amatus. Bendraus su amatininkais.</p>		
6-asis žingsnis	<p>Muzika</p> <ul style="list-style-type: none"> * Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius įspūdžius. *Tyrinėja girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. *Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. *Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, intonuoja. *Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2–3 garsų melodijas. *Pritaria suaugusiojo grojimui, atlikdami muzikines pjeses solo ir orkestre, seka dirigento judesius. *Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui, paveikslui. 			

	<p>*Žaidžia muzikinius dialogus, kuria judesius muzikai.</p> <p>Šokis</p> <p>*Šoka improvizuotai, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas erdvės (aukštai-žemai} ir laiko (greitai – lėtai) elementus.</p> <p>Vaidyba</p> <p>*Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžia jų norus, emocines būsenas.</p> <p>*Tikslingai naudoja daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką.</p> <p>Vizualinė raiška</p> <p>*Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius.</p> <p>*Vaizdus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.).</p> <p>*Kuria pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti.</p> <p>*Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus, tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas.</p> <p>* Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.</p>		
--	--	--	--

<p>7-asis žingsnis</p>	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>Muzika</p> <p>*Klausosi kompozitorių ir liaudiškos muzikos kūrinių. *Įvardija kai kuriuos klausytų kūrinių autorius ir atpažįsta liaudiškos muzikos kūrinius.</p> <p>*Išraiškingai, skambiu, natūraliu balsu dainuoja dainas su instrumentiniu pritarimu.</p> <p>*Dainuoja oktavos ribose solo, ansamblyje ir su visa grupe.</p> <p>*Tyrinėja balso skambėjimo ypatumus dainuodami su žodžiais ir be jų, žaisdami įvairius žaidimus.</p> <p>*Groja ritmiškai, aiškiai, taisyklingai sėdi, laiko instrumentą, pritaria dainoms, šokiams, rateliams, muzikiniams žaidimams.</p> <p>*Kuria ritmus ir melodijas dainoms, improvizuoja muzikos instrumentais pagal savo ar sugalvotą ar pasiūlytą temą.</p> <p>Šokis</p> <p>*Žaisdamas šokamuosius žaidimus, šokdamas ratelius, natūralių judesių autorinius šokius savitai reiškia nuotaikas.</p> <p>*Kuria natūralių judesių trumpą šokį, reaguodamas į muziką, perteikdamas trumpą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, išreiškdamas šokio elementus .</p> <p>Vaidyba</p> <p>*Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką, pasiūlytą meninę ar ugdomąją</p>		
------------------------	---	--	--

	<p>situaciją, bendradarbiauja su kitu vaidinimo veikėju.</p> <p>*Improvizuoja dialogą, nuoseklią veikslių seką, laisvai, su pasitikėjimu atskleidžia veikėjų norus, emocišes būsenas</p> <p>Vizualinė raiška</p> <p>*Drąsiai įgyvendina savo kūrybinius sumanymus.</p> <p>*Numato galimą sumanymo realizavimo seką bei rezultatą. Įvairiai varijuodamas spalvų, linijų bei formų junginiais ir deriniais, išryškindamas detales pasakoja. *Kurdamas bendrus darbus bando derinti savo sumanymus ir veiksmus su kitais.</p> <p>*Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines medžiagas, priemones, technikas sumanymui įgyvendinti.</p> <p>*Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo ar kitomis kompiuterinėmis programomis, skaitmeninėmis Priemonėmis.</p>			
<p><u>Kūrybiškumas</u></p>				
<p><u>Vertybėnė nuostata.</u> Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p>				
<p><u>Esminis gebėjimas.</u> Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksėnos	Pedagogo veiksėnos	Metodai ir būdai

4-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Ižvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. * Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas. *Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. 	Pagal muziką atliks imitacinius judesius. Eksperimentuos įvairiomis muzikos priemonėmis. Spontaniškai ir tikslingai kurs muziką, reikš mintis muzikos garsais. Improvizuos pagal muziką. Tyrinės dailės priemones, jų galimybes.	Kūrybiškumą skatinančios aplinkos kūrimas. Žaidybinės ir tyrinėjimo aplinkos kūrimas suteikiant įvairių reikiamų priemonių ir medžiagų. Kūrybiškas naujos medžiagos ir priemonių naudojimas. Užduotys, skalbiančios lavėti vaiku mąstymą ir vaizduotę. Kūrybiniai meniniai projektai, parodos su šeimos nariais. Individualūs ir grupiniai meniniai projektai. Netradicinių kūrybiškumą skatinančių metodų taikymas (fantastiniai klausimai, kūrybiniai vaidinimai, pasakos kūrimas, fantastinio gyvūno piešimas). Statinių ir skulptūrų kūrimas iš įvairių medžiagų. Nuotraukų, piešimų albumų, knygelių kūrimas.	Eksperimentai, bandymai, tyrinėjimai. Žaidimai. Individualūs pokalbiai, pokalbiai grupelėmis. Meninė-kūrybinė veikla. Diskusijos, probleminių klausimų sprendimas.
5-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus. *Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. *Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. *Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus. *Džiaugiasi savitu veikimo procesu ir rezultatu. 	Eksperimentuos skirtingomis formomis, spalvomis, įrankiais, medžiagomis. Bandys įvairius vaizdavimo būdus: piešimą, tapymą, liejimą, štapavimą, lipdymą, aplikavimą. Išbandys įvairią veiklą, įvairius daiktų panaudojimo būdus. Fantazuos, kurs, išsakys savo idėjas.		
6-asis žingsnis	<ul style="list-style-type: none"> *Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų. *Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, įsivaizduoja, fantazuoja. *Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato. *Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip. 			
7-asis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *Greitai pastebi ir renkasi tai, kas nauja, sudėtinga. *Ižvelgia dar neišbandytas veiklos, saviraiškos galimybes, kelia probleminius klausimus, 			

	diskutuoja, svarsto. *Pasineria į kūrybos procesą, įsivaizduoja, fantazuoja, *Pats ir kartu su kitais ieško atsakymų, netikėtų idėjų, savitų sprendimų, neįprastų medžiagų, atlikimo variantų. *Nebijo daryti kitaip, būti kitoks, drąsiai, savitai eksperimentuoja.		Sumanymų vaizdavimas meno kūriniuose.	
--	---	--	---------------------------------------	--

Priemonės

Dailės priemonės ir teatrinės veiklos atributika. Knygeles, žurnalai, laikraščiai ir kiti spaudiniai. Dailes kuriniu reprodukcijos, skulptūros, paveikslai, medžio drožiniai metalo dirbiniai ir kiti meno kuriniai. Stalo žaidimai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, modelinas, plastilinas, tekstilinės priemonės.

SVEIKATOS SAUGOJIMO UGDYMAS

Fizinis aktyvumas

Vertybinių nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	*Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. *Eina ant pirštų galų, eina gimnastikos suoleliu. *Lipa laiptais aukštyne ir žemyn nesilaikydamas už turėklų. *Šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paaugštinimo. *Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atlieka judesius plaštaka, pirštais bei ranka. *Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. *Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.	Žais judriuosius žaidimus (improvizacinius, mėgdžios suaugusiųjų, atliks judesius visu kūnu). Pratinsis eiti įveikdamas kliūtis: perlipti per lazda, suoliuku, lipti į kalniuką ir pan. Laisvai judės įvairioje aplinkoje. Laipios kopėtėlėmis.	Palankios aplinkos sukūrimas judriems ir sporto žaidimams. Fizinės veiklos ir poilsio derinimas. Mankštų, kūno kultūros užsiėmimų, sportinių varžybų, sportinių pramogų, sveikatingumo valandėlių organizavimas.	Kūrybiniai-siužetiniai, improvizaciniai žaidimai. Sporto šventės, pramogos, išvykos, olimpiados (su bendraamžiais, mokiniais, tėvais), varžytuvės. Stebėjimai. Projektinė veikla. Kūrybiškumas, meninė kūrybinė veikla. Praktinės užduotys. Mankštos.

5-asis žingsnis	<p>*Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, keldamas kojas, atlikdamas judesius rankomis, judėdamas vingiais.</p> <p>*Greitas, vikrus, bėgioja vingiais, greitėdamas ir lėtėdamas, bėga ant pirštų galų.</p> <p>*Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos, šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto.</p> <p>*Laipioja lauko įrengimais.</p> <p>*Spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį.</p> <p>*Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka.</p> <p>*Meta kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį, tiksliau gauda, mušinėja.</p>	<p>Išlaikys pusiausvyrą. Ridens, gaudys, mes, spardys kamuolį. Lavins fizines galias (rytinė mankšta). Atliks statinius ir dinامينius pėdų ir blauzdų stiprinimo pratimus, įveikiant savo kūno svorį-žaidžiant siužetinius pratimus. Žaisdamas, eidamas išlaiko pusiausvyrą, derina rankų judesius. Lavins smulkiosios motorikos įgūdžius: kirps žirkėmis, minkys molį, plastiliną, druskos tešlą ir pan. Lavins žaisdamas savo kvėpavimo įgūdžius: pūs plunksneles, pūkus ir pan.</p> <p>Perteiks savo fizinės sveikatos stiprinimo patirtį kūrybiniuose darbeliuose.</p>	<p>Sveikatinimo projektų rengimas. Sporto inventoriaus ir jėgos priemonių parinkimas.</p>	
6-asis žingsnis	<p>*Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu.</p> <p>*Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus, pristatomu ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius, bėga suoleliu</p> <p>*Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį.</p> <p>*Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau, kruopščiau.</p> <p>*Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas.</p> <p>*Su kamuoliu atlieka sporto žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindami veiksmus.</p>			

7-asis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>*Eina keisdamas greitį, staigiai sustoja, greitai pajuda iš vietos.</p> <p>*Išlaiko saugų atstumą eidamas, bėgdamas šalia draugo, būryje.</p> <p>*Bėga derindamas du ar daugiau judesių (bėga ir varosi, spiria kamuolį, bėga ir mojuoja rankomis, kaspinais). *Šokinėja derindami du skirtingus rankų ir (ar) kojų judesius (šoka per virvutę, žaidžia „Klases“).</p> <p>*Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai, kerpa gana tiksliai, sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis.</p> <p>*Tiksliai kopijuoja formas, raides.</p> <p>*Meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį.</p>			
-----------------	---	--	--	--

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

Vertybinė nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksena	Pedagogo veiksena	Metodai ir būdai
----------	-------------------	----------------	-------------------	------------------

4-asis žingsnis	<p>*Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną.</p> <p>*Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves.</p> <p>*Padeda suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą.</p> <p>*Dažniausiai savarankiškai naudojami tualetu ir susitvarko juo pasinaudojęs.</p> <p>*Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, padedamas plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>*Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė.</p> <p>*Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.</p>	<p>Naudosis higienos reikmenimis (šukos, dantų šepetukas ir t.t.)</p> <p>Saikingai naudos higienos priemones.</p> <p>Gamins, ragaus įvairius patiekalus. Kūrybiškai sudarinės sveikos mitybos meniu, receptus. Žymės orų prognozes. Stebėdamas orų permainas, tinkamai rengsis.</p>	<p>Parinkti užduotis, skatinančias vaikų pažinimą sveikatingumo klausimais</p> <p>Informacijos apie nesaugias vietas, situacijas pateikimas.</p> <p>Organizavimas projektų, viktorinų apie saugų elgesį.</p> <p>Knygų, lankstinukų, paveikslėlių pateikimas vaikams sveikatingumo tema.</p>	<p>Praktiniai (stebėjimas, tyrinėjimas, eksperimentas ir kt.) metodai.</p> <p>Projektiniai (sveikatingumo savaitė, salotų gamyba, mano šeimos „sveikuolių“ receptas, meniu sudarymas ir kt.) metodai.</p> <p>Vaizdiniai (IKT-pažintinė medžiaga, animaciniai filmukai, dainelės apie sveikatą, higieną, saugumą ir kt.) metodai.</p> <p>Žodiniai (pokalbiai, diskusijos, aptarimai ir kt.) metodai.</p>
5-asis žingsnis	<p>*Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais.</p> <p>*Domisi, koks maistas sveikas ir visavertis.</p> <p>*Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo.</p> <p>*Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus.</p> <p>*Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą.</p> <p>*Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p> <p>*Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.</p>	<p>Žais kūrybinius žaidimus, surengs inscenuotą madų pasirodymą (pats rengsis-nusirengs)</p> <p>Eksperimentuos su vėsiu, šiltu vandeniu.</p> <p>Žiūrės, aptars, diskutuos, dalinsis savo patirtimi, išreikš savo nuomonę žiūrėdami edukacinę medžiagą apie asmens higieną, draugystę, saugų eismą ir kaip saugotis nuo pavojų.</p>	<p>Kūrybiniai darbai, skatinantys rinktis sveiką mitybą</p> <p>Taisyklingas higienos reikmenų naudojimas</p> <p>Pasivaikščiavimo gryname ore organizavimas.</p> <p>Vaikų laikysenos stebėjimas ir korekcija.</p> <p>Susitikimai, pasitarimai vaikų sveikatingumo klausimais su darželio slaugytoja.</p>	
6-asis žingsnis	<p>*Valgo tvarkingai.</p> <p>*Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume, būtume sveiki.</p> <p>*Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą – kurio vartojimą reikėtų riboti.</p>	<p>Dalyvaus rengiamuose</p>		

<p>7-asis žingsnis</p>	<p>*Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. *Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. *Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. *Priminus ar savarankiškai plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto rankas ir veidą. *Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. *Savarankiškai ar priminus laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. *Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais. *Žino kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus. *Priminus stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.</p> <p><u>Pažengusiems</u></p> <p>*Tvarkingai valgo, jaučia, kada alkanas, kada pasisotino, geria pakankamai vandens. *Stengiasi valgyti įvairų maistą. Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, kuriuos reikėtų riboti. *Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. *Dažniausiai savarankiškai ar priminus plaunasi rankas, prausiasi, šukuojasi. *Savarankiškai tvarkingai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna. *Suaugusiųjų padedamas arba savarankiškai pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. *Savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą.</p>	<p>sveikatos mitybos valandėlėse, kūrybinėse rudens gėrybių parodose. Stebės, prižiūrės augančius vaistinius augalus. Ruoš, ragaus, kurs, užrašys į knygelę vaistinių augalų receptus.</p>		
------------------------	--	---	--	--

	*Savarankiškai laikosi sutartų saugaus elgesio taisyklių. *Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, prie vandens telkinių, ant ledo, gaisro metu, su elektros prietaisais, vaistais. *Kad būtų sveikas, stengiasi vaikščioti, stovėti, sėdėti taisyklingai.			
Priemonės				
Laiptai, kaladėlės, kamuoliukai, kopėtelės, virves, parašutas, lankai, žiedai, kėgliai, bokšteliai, lazdos, gimnastikos suoliukai. Valgymo įrankiai/indai, šukos, muilas, rankšluostis lėlės, plakatai, knygelės, šluotos/semtuvai, skudurėliai dulkiams valyti, kempinės indams plauti.				
EMOCINIS IR SOCIALINIS UGDYMASIS				
Savivoka ir savigarba				
<u>Vertybinė nuostata.</u> Save vertina teigiamai.				
<u>Esminis gebėjimas.</u> Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu”), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	*Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. *Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. *Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė arba kas atsitiko, jeigu nebuvo kartu (tėvams pasakoja, ką veikė darželyje ir kt.). *Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.	Pasakos apie save, savo pomėgius, būdo bruožus, gabumus. Aiškinsis, kuo vieni žmonės skiriasi nuo kitų, nusakys skirtumus: amžiaus, lyties, kūno sandaros. Matuos savo ūgį, sversis, darys pėdų, delnų atspaudus. Sužinos, kad žmonės būna įvairių tautybių,	Palankios aplinkos sukūrimas siužetiniams, vaidmeniniams žaidimams. Pokalbiai, diskusijos apie vaiko praeitį, dabartį ir ateitį. Savo ir kitų žmonių pomėgiu tyrinėjimas. Pagarbos vaiko nuomonei rodymas. Albumas, segtuvai su šeimos ar grupės	Pokalbiai, diskusijos. Vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas. Kūrybiniai-vaidmenų, improvizaciniai žaidimai, situacijų modeliavimas. Pasakų, istorijų kūrimas. Meninė- kūrybinė veikla. Stebėjimas, tyrinėjimas.

5-asis žingsnis	<p>*Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė).</p> <p>*Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus.</p> <p>*Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.</p>	kalba kita kalba, laikosi kitų tradicijų. Kalbės apie vardus, jų kilmę, reikšmę. Tyrinės save veidrodyje, aptars nuotaiką, išraišką. Bandys suprasti savo kūno ypatumus, išbandys galimybes.	gyvenimo nuotraukomis, piešiniais. Palankumo ir nepalankumo priežasčių aiškinimasis. Diskusijos.	
6-asis žingsnis	<p>*Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę.</p> <p>*Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam ir atsakingai pasirinkti.</p> <p>*Save apibūdina, nusakydamas fizinės ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę.</p> <p>*Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai.</p> <p>*Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.</p>	Apžiūrės rentgeno nuotraukas. Žais su šešėliais, tyrinės savo kūną. Apibrėš savo siluetą. Pieš savo, savo šeimos narių portretus. Samprotaus apie praeitį, dabartį, ateitį.		
7-asis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>*Pasitiki savimi ir savo gebėjimais.</p> <p>*Supranta savo augimą, pasako, kaip atrodo, kuo domisi, ką veikia.</p> <p>*Jaučiasi esąs savo šeimos, grupės narys, priskiria save giminei, gimtinei,</p> <p>*Ima suprasti, ką jis pats gali padaryti, pakeisti, o kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso.</p>			

	*Mokosi saugoti savo privatumą, siekia kitų palankumo, yra tolerantiškas kitokiam (kalbančiam kita kalba, kitokios išvaizdos vaikui ir kt.).			
Emocijų suvokimas ir raiška				
<u>Vertybinių nuostatų.</u> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.				
<u>Esminis gebėjimas.</u> Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	*Pradeda suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas, kad jas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. *Pavadina pagrindines emocijas. *Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. *Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja. *Pradeda suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis.	Diskutuos, ieškos atsakymų, kodėl žmogui būna linksma, liūdna. Aptars vaizdajuostes iš pantomimos teatro. Žymės nuotaikų kalendorių. Komentuos jausmų paveikslėlius, kurs jausmų knygeles. Tyrinės, imituos kitų žmonių nuotaiką. Aptars skaitomų kūrinių, spektaklių, filmukų herojų išgyvenimus, jausmus. Pieš, tapys, tyrinės emocijų būseną, išreikš	Nuotaikų kūrimas pagal savo savijautą, nuotaiką, orą, būseną. Situacijų nagrinėjimas, emocijų atpažinimas ir įvardinimas. Vaidmenų žaidimai, savęs išvaizdavimas kito žmogaus vietoje. Saviraiškos situacijų kūrimas Samprotavimai apie draugų, artimųjų jausmus, kaip galima paguosti, pradžiuginti, užjausti. Diskusijos apie jausmus individualiai ir grupėmis. Bendri žaidimai, kuriuose reikia suprasti kitą ir	Kūrybinis metodas (pasakų, istorijų kūrimas, probleminių situacijų sprendimas). Žaidimai, situacijų modeliavimas, vaidinimai. Pokalbiai, diskusijos, situacijų analizavimas, interviu. Projektai, akcijos (kasmetinė „Savaitė be patyčių“), renginiai. „Minčių lietus“. Emocijų kalendorius, emocijų skrynelė, nuotaikų knygelių kūrimas.
5-asis žingsnis	*Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kyla. *Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie kyla. *Pradeda kalbėtis apie jausmus su kitais – pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.			

6-asis žingsnis	<p>*Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis.</p> <p>*Beveik neklysdamas iš veido mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti.</p> <p>*Pradedą kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.</p>	spalva, forma, linija, dėme. Atras ir pajus savo galimybes piešiant pirštukais, delnais, pėdomis ir kt.	geranoriškai bendradarbiauti	
7-sis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>*Domisi savo ir kitų emocijomis, jausmais bei jų raiška.</p> <p>*Atpažįsta ir įvardija ne tik savo jausmus, bet ir nuotaikas bei jų priežastis.</p> <p>*Atpažįsta kitų emocijas ar jausmus, bando į juos atsiliepti, keisti savo elgesį.</p>			
<p><u>Savireguliacija ir savikontrolė</u></p> <p><u>Vertybinių nuostata.</u> Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.</p> <p><u>Esminis gebėjimas.</u> Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiauđrinęs gebą nusiraminti.</p>				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksėnos	Pedagogo veiksėnos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	<p>*Nusiramina kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus.</p> <p>*Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos</p> <p>*Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes.</p> <p>*Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos</p>	<p>Tarsis dėl taisyklių, jų laikymosi.</p> <p>Drauge su kitais kurs meninius projektus, bendrus darbelius.</p> <p>Žais vaidmenų žaidimus, inscenuos.</p> <p>Modeliuos konfliktines, nesaugias, rizikingas</p>	<p>Atsakingo elgesio ir veiklos modeliavimas.</p> <p>Bendravimo situacijų kūrimas.</p> <p>Konfliktų sprendimo strategijų pristatymas, taikymas.</p> <p>Vaiko skatinimas argumentuoti savo poelgius.</p>	<p>Meniniai projektai.</p> <p>Taisyklių, susitarimų kūrimas.</p> <p>Kūrybiniai vaidmenų žaidimai, žaidimai su taisyklėmis.</p> <p>Situacijų modeliavimas.</p> <p>Individualūs, grupiniai pokalbiai, aptarimai.</p> <p>Muzikos klausymasis.</p>

	<p>tvarkos, susitarimų ir taisyklių.</p> <p>*Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.</p>	<p>situacijas, ieškos tinkamų išeičių.</p> <p>Tvarkysis žaislus, daiktus. Pagal budėjimo grafiką talkins grupėje.</p>	<p>Žaislų, padedančių suvaldyti emocijas parinkimas .</p> <p>Atsipalaidavimo būdų paieška, taikymas kasdienėje veikloje.</p> <p>Stalo žaidimai, kuriems reikalingas bendradarbiavimas, taisyklių laikymasis ir savo eilės laukimas.</p>	<p>Išvykos, ekskursijos: senamiestis, skverai, parkai, bažnyčios, teatrai ir kt.</p> <p>Ramybės kampelio, oazės kūrimas.</p>
5-asis žingsnis	<p>*Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais.</p> <p>*Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais.</p> <p>*Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes.</p> <p>*Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių.</p> <p>*Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisyklės ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros.</p>			
6-asis žingsnis	<p>*Pats taiko įvairesnius nusiramimo, atsipalaidavimo būdus.</p> <p>*Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų.</p> <p>*Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį.</p> <p>*Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi.</p> <p>*Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>			

7-asis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>*Susijaudinęs, išsigandęs, sutrikęs bando nusiraminti ir ieškoti pagalbos.</p> <p>*Taiko kelis skirtingus kitiems priimtinus emocijų ir jausmų reiškimo būdus.</p> <p>*Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas asmuo įvairiose situacijose.</p> <p>*Supranta, kad skirtingose vietose yra kitokia tvarka, kitos taisyklės, linkęs jas suprasti ir jų laikytis.</p>			
<p><u>Santykiai su suaugusiais</u></p> <p><u>Vertybinė nuostata.</u> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.</p> <p><u>Esminis gebėjimas.</u> Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p>				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	<p>*Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų.</p> <p>*Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais: guodžiasi, kalbasi, klausia, tariasi.</p> <p>*Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę.</p> <p>*Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą, pasiūlymus bei vykdo individualiai pasakytus prašymus.</p> <p>*Mėgsta ką nors daryti kartu su suaugusiuoju.</p> <p>*Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	<p>Pasakos apie savo šeimą.</p> <p>Žais siužetinius žaidimus, vaizduos suaugusį.</p> <p>Išsakys savo norus, sumanymus idėjas.</p> <p>Aiškinsis, kuo naudingos elgesio taisyklės, kaip tinkamai bendrauti su artimais, mažai pažįstamais ir svetimais žmonėmis.</p> <p>Kartu su suaugusiuoju dalyvaus įvairioje</p>	<p>Vaiko nuomonės aktualiais gyvenimo grupėje klausimais išklausymas.</p> <p>Netinkamų, bendravimo su suaugusiais būdų aptarimas, alternatyviu būdų paieška kartu su vaiku.</p> <p>Grupės dienotvarkės, susitarimų kūrimas, aptarimas.</p> <p>Elgesio su nepažįstamais žmonėmis aptarimas, taisyklių kūrimas.</p>	<p>Grupės, šeimų projektai.</p> <p>Meniniai-kūrybiniai darbai.</p> <p>Siužetiniai žaidimai.</p> <p>Pažintinės išvykos, ekskursijos (tėvų darbovietės, gaisrinė, stomatologinis kabinetas, parduotuvė ir kt.).</p> <p>Individualūs pokalbiai, pokalbiai grupelėmis.</p> <p>Šventės, renginiai.</p>

5-asis Žingsnis	<p>*Rodo, prašo, siūlo, aiškina, nurodinėja, įtraukdamas suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį.</p> <p>*Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus.</p> <p>*Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas – atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų.</p> <p>*Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, suaugusiojo prašymų, pasiūlymų, tačiau stipriai supykęs, išsigandęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam.</p> <p>*Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje, salėje ar įstaigos kieme.</p>	veikloje, bendraus, diskutuos. Kartu su suaugusiuoju kelias į išvykas, ekskursijas.	Įsitraukimas į vaikų žaidimą.	
6-asis Žingsnis	<p>*Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su suaugusiais.</p> <p>*Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešiška.</p> <p>*Kasdienėse situacijose bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę.</p> <p>*Paprastai paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo.</p> <p>*Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.</p>			
7-asis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>*Geranoriškai ir pagarbiai bendrauja ir bendradarbiauja su suaugusiais.</p>			

	<p>*Pasitiki pedagogais, artimaisiais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi.</p> <p>*Patys pasiūlo suaugusiesiems įdomią bendrą veiklą, išsako savo nuomonę, siekia susitarimų, prašo pagalbos.</p> <p>*Domisi suaugusiojo jausmais ir savijauta, užjaučia, pagaili, siūlo savo pagalbą.</p> <p>*Žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais</p>			
<p>Santykiai su bendraamžiais</p> <p><u>Vertybinių nuostatų.</u> Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p> <p><u>Esminis gebėjimas.</u> Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems</p>				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	<p>*Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus.</p> <p>*Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus, stengiasi suprasti kita kalba kalbančio vaiko sumanymus.</p> <p>*Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų.</p> <p>*Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą.</p> <p>*Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius.</p> <p>*Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.</p>	<p>Pratinsis paprašyti, susitarti, palaukti savo eilės.</p> <p>Laikysis taisyklių, susitarimų.</p> <p>Ieškos išeičių konfliktinėse situacijose.</p> <p>Aptars tinkamus poelgius bei santykius su kitais. Aiškinsis, kas yra gerai, o kas blogai.</p> <p>Kalbės apie draugų pomėgius, būdo bruožus, apibūdins santykius su jais.</p>	<p>Žaidimai, veikla mažose ir didesnėse grupelėse.</p> <p>Žaidimai vaiku relaksacijai ir artimesniam bendravimui, bendravimui.</p> <p>Vardų žaidimai, pokalbiai apie vardus ir pavardes.</p> <p>Apsilankymas kitose darželio grupėse.</p> <p>Draugystės žaidimai, pasisveikinant, apibūdinant, pasakant komplimentą.</p>	<p>Žaidimai (siužetiniai, judrūs, stalo žaidimai ir kt.).</p> <p>Projektinė veikla.</p> <p>Bendri meniniai-kūrybiniai darbai.</p> <p>Pokalbiai, diskusijos.</p> <p>Situacijų sprendimas.</p> <p>Bandymai, tyrinėjimai, eksperimentai.</p> <p>IKT taikymas-vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas.</p>
5-asis žingsnis	<p>*Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia.</p> <p>*Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas savo sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas.</p>			

	<p>*Papašius kitam vaikui, duoda pažaisiti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui.</p> <p>*Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus.</p> <p>*Gali padėti kitam vaikui.</p> <p>*Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos.</p> <p>*Gali turėti draugą arba kelis kurį laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.</p>	<p>Kartu su bendraamžiais žais, kurs, rengs bendrus projektus.</p>	<p>Pokalbiai apie draugiškumą, apie pagalbą vienas kitam. Situacijų, skatinančių kreiptis į draugą, kūrimas.</p> <p>Minčių lietus apie save, savo draugą.</p> <p>Bendro darbelio kūrimas, veiksmų derinimas.</p>	
<p>6-asis žingsnis</p>	<p>*Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja.</p> <p>*Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos.</p> <p>*Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui.</p> <p>*Siekdamas rasti kompromisą, išitraukia į derybų procesą.</p> <p>*Supranta, kad grupė vaikų, norėdama veikti sutartinai, turi susitarti dėl visiems priimtino elgesio.</p> <p>*Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. *Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>*Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius.</p> <p>*Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.</p>		<p>Įvairių sprendimų siūlymas žaidimo metu tarimasis dėl taisyklių. Išėties ieškojimas, kai nesutampa poreikiai ir interesai ar kyla konfliktai.</p>	

7-asis žingsnis	<p><u>Pažengusiems</u></p> <p>*Nusiteikęs susipažinti, susidraugauti, geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.</p> <p>*Supranta, kas yra gerai, kas blogai, stengiasi elgtis pagal savą gero elgesio supratimą.</p> <p>*Draugauja bent su vienu vaiku, palankiai, mandagiai, tolerantiškai bendrauja ir bendradarbiauja su visais, supranta kitų norus, derina veiksmus.</p> <p>*Supranta savo žodžių ir veiksmyų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>*Pastebi ir priima kitų draugiškumo, palankumo ženklus, gerbia kitus vaikus, išklauso jų nuomonę, iš jų mokosi.</p>			
-----------------	---	--	--	--

Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinių nuostatų. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai
4-asis žingsnis	<p>*Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.</p> <p>*Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei.</p> <p>*Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos.</p> <p>*Siekia savarankiškumo, bet vis dar laukia suaugusiųjų</p>	<p>Pats pasirenka, susikurs norimą veiklą, įsitrauks į suaugusiojo pasiūlytą. Plėtos savo, draugų ar suaugusiųjų pasiūlytas idėjas, jas atliks savaip.</p> <p>Bandys, eksperimentuos, išbandys savo galimybes.</p>	<p>Vaiko sumanyto žaidimo palaikymas.</p> <p>Pagalba išplėtojant ir įgyvendinant vaikų veiklos sumanymus.</p> <p>Praktinių užduočių kūrimas kartu su vaikais.</p> <p>Vaiko siūlomų veiklų ir temų fiksavimas bei įgyvendinimas.</p>	<p>Žaidimai.</p> <p>Meninė-kūrybinė veikla.</p> <p>Bandymai, eksperimentai, tyrinėjimai, stebėjimai.</p> <p>Situacinis-spontaniškas metodas (atsižvelgiant į vaikų siūlymus ir idėjas).</p> <p>Individuali veikla, veikla grupelėmis, visos grupės veikla.</p>

	paskatinimo, padrašinimo.	Pratinsis pabaigti pradėtus darbus.	Vaiko sumanymų ir idėjų realizavimo aptarimas. Įdomios veiklos idėjų sumanymų grupelių veiklai siūlymas.	
5-asis žingsnis	<p>*Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.</p> <p>*Lengviau pereina nuo paties pasirinktos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos.</p> <p>*Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai.</p> <p>*Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos.</p>			
6-asis Žingsnis	<p>*Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas.</p> <p>*Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą.</p> <p>*Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisekus bando įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.</p>			
7-asis žingsnis	<u>Pažengusiems</u>			

	<p>* Nusiteikęs pradėti, siūlyti naują veiklą, ją užbaigti, užmegzti naują draugystę, naują kontaktą su suaugusiais.</p> <p>*Savo iniciatyva pagal savo pomėgius, interesus pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia, ją plėtoja.</p> <p>*Nuo pradžios iki pabaigos gali atlikti ir nepatrauklią veiklą.</p> <p>*Palankiai priima iššūkius, bando pats įveikti kliūtis. *Kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.</p>			
<p><u>Problemu sprendimas</u></p> <p><u>Vertybinių nuostatų.</u> Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdienams iššūkiams bei sunkumams įveikti.</p> <p><u>Esminis gebėjimas.</u> Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>				
Žingsnis	Vaiko pasiekimais	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos	Metodai ir būdai

4-asis žingsnis	<p>*Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema.</p> <p>*Nori ją įveikti, išbando paties taikytus, stebėtus ar naujai sugalvotus veikimo būdus.</p> <p>*Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus.</p> <p>*Nepasisekus prašo suaugusiojo pagalbos.</p>	<p>Komentuos vaikų taikytus problemų sprendimo būdus ir jų pasekmes.</p> <p>Prisimins, pasakos, kokius problemos sprendimo būdus taikė anksčiau.</p> <p>Tarsis su kitais vaikais, suaugusiais, apmąstys svarbiausius problemų sprendimo etapus.</p> <p>Bandys, eksperimentuos.</p> <p>Klausys skaitomų kūrinių apie įvairius žmonių ketinimus, poelgius ir jų pasekmes.</p> <p>Atsakinės į atvirus klausimus.</p>	<p>Vaikų rūpesčių vertinimas.</p> <p>Vaikų taikomų problemų sprendimo būdai ir jų pasekmių komentavimas.</p> <p>Kūriniai apie įvairius žmonių ketinamus, poelgius ir jų pasekmes.</p> <p>Atvirųjų klausimų, padedančių apmąstyti problemą uždavinėjimas.</p> <p>Parinkimas Loginį vaikų mąstymą skatinančių žaislų, žaidimų galvosūkių, labirintų.</p> <p>Pateikimas, sukūrimas probleminių užduočių, kurias turi įveikti patys vaikai.</p> <p>Siūlymas žaislų, priemonių tapatinimui, grupavimui, rūšiavimui, serijų dėliojimui.</p>	<p>Pokalbiai, diskusijos.</p> <p>Bandymai, eksperimentai, tyrinėjimai, stebėjimas.</p> <p>Situacijų, patirties aptarimas.</p> <p>Literatūros skaitymas, aptarimas.</p>
5-asis žingsnis	<p>*Retsykais pats ieško sunkumų, kliūčių, aktyviai bando įveikti sutiktus sunkumus.</p> <p>*Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų, poelgių.</p> <p>*Nepasisekus samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip arba prašo suaugusiojo pagalbos.</p>			
6-asis žingsnis	<p>*Atpažįsta, su koku sunkumu ar problema susidūrė.</p> <p>*Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.</p>			
7-asis žingsnis	<p>*Tariasi su kitais ir atsižvelgia į jų nuomonę, siūlo ir priima pagalbą, mokosi iš savo ir kitų klaidų.</p> <p>*Nepasisekus bando kelis kartus, ieškodamas vis kitos išeities arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.</p>			

Pažengusiems

*Sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas priima natūraliai, nusiteikęs juos įveikti.

*Ieškodamas, kaip susidoroti su sudėtinga veikla, kliūtimi ar problema, samprotauja apie sprendimus, jų pasekmes, pasirenka tinkamiausią.

*Tariasi su kitais, drauge ieško išeities, siūlo ir priima pagalbą.

*Supranta ir pasako, ar problemą gali įveikti pats kartu su kitais vaikais, ar būtina suaugusiojo pagalba.

Priemonės

Knygeles, žurnalai, laikraščiai ir kiti spaudiniai. Jausmu /nuotaiku korteles, loto ir kiti žaidimai, paveikslėliai, kalbiniai ir kiti stalo žaidimai. Įvairios rašymo ir piešimo priemonės, plakatai, antrinės žaliavos, gamtinė medžiaga, video/audio įrašai, molis, plastilinas, druskos tešla, tekstilinės priemonės, teatro lėlės bei kostiumai.

5.4. Metinės ugdomosios veiklos temos

MĖNUO	TEMA	POTEMĖS	REKOMENDUOJAMI MĄSTYMO MOKYKLOS ĮRANKIAI	AUKŠTESNIO LYGIO KLAUSIMAI IR NAUDINGI VEIKSMAŽODŽIAI
SAUSIS	LAIKAS	<p>Kas yra laikas? Kokiais matais žmonės yra susitarę matuoti laiką? Kiek yra metų laikų, mėnesių? Kiek para turi valandų? Kokie skaičiai sudaro valandas? Kiek savaitė turi dienų? (Skaičiai, metai, mėnuo, savaitė, para, valanda, minutė, sekundė, DIENA, NAKTIS). Mano dienos ritmas.</p> <p>Laiko matavimo prietaisai, priemonės (įvairiausi laikrodžiai, chronometrai, kalendoriai ir t. t.). Skaičiai, skaitmenys, skaičiavimas, matavimas, lyginimas, grupavimas, geometrinės figūros laikrodžiai ir t.t.</p>	<p style="text-align: center;">2-3 metai</p> <p>PRISIMINTI Apibrėžimo žemėlapis „Mano diena“</p> <p>SUPRASTI Apibūdinimo žemėlapis „Kokia yra mano diena darželyje?“</p> <p>TAIKYTI Sekos žemėlapis „Mano dienele“ (Ką veikiu darželyje?) „Iš ko susideda para?“ „Kaip rikiuojasi skaičiukai ant laikrodžio?“</p> <p>Panašumų ir skirtumų žemėlapis „Kuo skiriasi diena ir naktis?“</p> <p>ANALIZUOTI Medžio žemėlapis „Metų laikai“ (Iš ko susideda metai?)</p>	<p>PRISIMINTI Klausimai: Kas nutiko po to...? Kiek...? Dėl kurio žmogaus...? Įvardykite...? Papasakokite, kas atsitiko...? Kas šnekėjo su...? Pasakykite, kodėl...? Raskite ... prasmę...? Kas yra...? Kuris yra teisingas ar neteisingas...?</p> <p>Veiksmažodžiai: Pasakyti Sudaryti sąrašą Išvardyti Apibūdinti Nurodyti</p>

			<p>VERTINTI „Kuri dienos dalis tau patinka labiausiai? Kodėl?”</p> <p>KURTI „Sukurk savo svajonių dieną” Raktas - Atvirkščiai „Ko negalima daryti naktį (kai tamsu)?” Kepurė - Raudona „Kaip aš jaučiuosi darželyje?”</p>	<p>Rasti Parašyti Įvardyti Atpažinti</p> <p>SUPRASTI Klausimai: Kas, jūsų manymu, galėjo atsitikti toliau...? Ką manote apie...? Kokia buvo pagrindinė idėja...? Kas buvo pagrindinis veikėjas...? Išskirkite... Kokie skirtumai tarp...? Duoti pavyzdį, ką turite omenyje (norite pasakyti)...? Ar galite pasakyti apibrėžimą...?</p> <p>Veiksmažodžiai: Paaiškinti Interpretuoti Išskirti Numatyti Nuspėti</p>
			4-6 metai	
			<p>PRISIMINTI Apibrėžimo žemėlapis „Kaip (kuo) matuojamas laikas?“ „Kokie būna laikrodžiai?“ Raktas - Abėcėlės „Parašykite po vieną žodį, susijusį su laikrodžiais” Kepurė - Balta „Kas yra laikrodžiai?”</p> <p>SUPRASTI Skliaustelių žemėlapis „Para“, „Savaitė“, „Metai“, „Laikrodžio sandara“ Apibūdinimo žemėlapis „Koks yra laikrodis?“</p>	

			<p>„Kokia yra naktis?”</p> <p>Raktas - Klausimas (pvz.: „Smėlio laikrodis”, „Laikrodis”)</p> <p>TAIKYTI Sekos žemėlapis „Mano dienele“ „Rodyklės kelionė”</p> <p>Tilto žemėlapis „Kuriuo laiku, ką veikiame?”</p> <p>ANALIZUOTI Medžio žemėlapis „Laikrodžiai su rodyklėmis ir be“ „Metų laikai ir šventės”</p> <p>Panašumų ir skirtumų žemėlapis „Rankinis ir sieninis laikrodis“ „Pasirinktų metų laikų palyginimas”</p> <p>Priežasties pasekmės žemėlapis „Nesilaikome dienos ritmo“ „Laiku neatsikėliau” „Diena keičia naktį”</p> <p>Raktas - Atvirkščiai „Išvardink 3 daiktus, kurie niekada nerodys laiko”</p> <p>Raktas - Kas, jeigu „Kas būtų, jeigu visi laikrodžiai sustotų?” „Kas, jeigu tau nereikėtų eiti į darželį?”</p>	<p>Aptarti Apibendrinti Išversti Palyginti Apibūdinti Aprašyti</p> <p>TAIKYTI Klausimai: Kokį kitą pavyzdį žinote? Ar tai galėjo atsitikti...? Suskirstykite pagal savybes, tokias kaip... Ką reikėtų pakeisti, jei...? Kokioms savo patirtims galėtumėte pritaikyti šį metodą...? Kokių klausimų galėtumėte paklausti? Ką galėtumėte sudaryti iš turimos informacijos? Kaip galėtumėte panaudoti turimą informaciją? Kiek ši informacija jums būtų naudinga, jeigu turėtumėte...?</p> <p>Veiksmažodžiai: Išspręsti Parodyti</p>
--	--	--	--	---

		<p>Kepurė - Raudona „Kaip jautiesi, kai pavėluoji į darželį/ ateina vakaras/ nežinai, kiek valandų?“</p> <p>Kepurė - Juoda „Kodėl nepatogūs smėlio ir saulės laikrodžiai?“ „Kas buvo sunku, kai mokėmės apie laikrodžius?“</p> <p>Kepurė - Geltona „Kokia nauda iš laikrodžių?“ „Kas buvo lengva, kai mokėmės apie laikrodžius?“</p> <p>VERTINTI</p> <p>Kepurė - Raudona „Kokie laikrodžiai tau labiau patinka?“ „Koks paros/metų laikas tau labiausiai patinka ir kodėl?“</p> <p>Kepurė - Mėlyna „Ką išsiaiškinau apie laikrodžius?“ „Ką svarbaus, įdomaus sužinojau apie laikrodžius?“</p> <p>KURTI „Kokį laikrodį sukurtum tu?“ „Sukurk savo svajonių dieną“</p> <p>Raktas - Prognozių „Kokie laikrodžiai bus po šimto metų“</p>	<p>Panaudoti Iliustruoti Duoti pavyzdį Sukonstruoti Užbaigti Ištirti Suklasifikuoti</p> <p>ANALIZUOTI Klausimai: Kas galėjo įvykti? Jeigu įvyktų.... kokia būtų istorijos pabaiga? Kuo tai panašu į...? Kokios dar galėjo būti pasekmės? Kodėl pasikeitė...? Palyginkite savo.... su tuo, kuris pristatytas...? Paaiškinkite, kas nutiktų jeigu...? Kuo tai panašu į...? Nurodykite keletą problemų susijusių su...? Išskirkite iš... Kokie buvo motyvai...? Kas buvo lūžio taškas?</p>
--	--	---	---

			<p>Raktas - Idėjų šturmas „Ką daryti, kad žmonės planuotų savo laiką?“ „Ką daryti, kad žmonės niekada nevēluotų?“</p> <p>Kepurė - Žalia „Kas nutiktų, jei visai nebūtų laikrodžių?“ „Kaip atrodytų mūsų pasaulis be laiko?“</p>	<p>Kokia buvo pagrindinė problema?</p> <p>Veiksmazodžiai: Analizuoti Išskirti Ištirti Palyginti Supriešinti Suklasifikuoti Identifikuoti Surinkti duomenis Paaiškinti Atskirti</p> <p>VERTINTI Klausimai: Koks gali būti geresnis sprendimas? Nustatykite vertę / įvertinkite... Apginkite savo poziciją dėl...? Jūsų nuomone ... yra gera ar bloga idėja? Kaip jūs susidorotumėte su....?</p>
VASARIS	NAMAI	<p>Namai, gatvė, miestas, šalis. Adresas. Ką žinau apie Lietuvą? Gimtasis Vilnius. Lietuvos geografija. Lietuvos istorija, kultūrinis palikimas, tautinė simbolika, etno ir t. t. Lietuva ateityje. Mano svajonių Lietuva. Ką darau/ darysiu užaugęs, kad Lietuva gyvuotų. Lietuva pasaulio žemėlapyje. Žymūs žmonės. Vabaliukų, paukščių, gyvūnų namai ir t.t.</p>	<p style="text-align: center;">2-3 metai</p> <p>PRISIMINTI Apibrėžimo žemėlapis „Ką žinau apie namą?“</p> <p>SUPRASTI Skliaustelio žemėlapis „Namas“ (Iš ko susideda namas?)</p> <p>TAIKYTI Raktas – Įvairūs padarymo būdai „Iš ko galima pastatyti namelį?“ (Grupėje)</p> <p>ANALIZUOTI Panašumų ir skirtumų žemėlapis „Namas - šuns būda“</p> <p>Raktas - Bendrumo „Namas ir mašinėlė“</p>	

		<p>VERTINTI „Kuri namo dalis yra svarbiausia? Kodėl?”</p> <p>KURTI Raktas – PPP „Kaip patobulinti namą?” (piešinys)</p>	<p>Kokius pokyčius rekomenuotumėte...? Kaip jaustumėtės, jeigu...? Kiek efektyvu yra...? Ką manote apie...?</p> <p>Veiksmažodžiai: Vertinti Rinktis Parinkti Nuspręsti Pagrįsti Argumentuoti Patvirtinti Rekomenduoti Įvertinti Prioretizuoti</p> <p>KURTI Klausimai: Sukurkite... skirtą... Parašykite dainą apie... Koks yra galimas sprendimas...? Jeigu turėtumėte visas galimybes, kaip išspręstumėte...?</p>
		4-6 metai	
		<p>PRISIMINTI Apibrėžimo žemėlapis „Lietuvos miestai“ „Kas yra Lietuva?” „Kas yra namai?” Raktas - Abėcėlės „Išvardink po vieną žodį, susijusį su Lietuva” Kepurė - Balta „Ką žinau apie Lietuvą?” „Ką žinau apie namus?”</p> <p>SUPRASTI Skiaustelių žemėlapis „Namo sandara“ Žodžio „Vilnius“ skaidymas raidėmis „Tautiniai drabužiai” Sekos žemėlapis „Gedimino sapnas” Žodis „Lietuva/namas”</p>	

			<p>Apibūdinimo žemėlapis „Kokia yra Gedimino pilis?“ „Kokia yra Lietuva?“ „Kokie yra namai?“</p> <p>Raktas - Klausimas „Sugalvok klausimus, kurių atsakymas būtų Vilnius/ Lietuva/ namai“</p> <p>Kepurė - Raudona „Kaip jautiesi gyvendamas Lietuvoje?“ „Kaip jautiesi, kai po kelionės grįžti namo?“</p> <p>TAIKYTI</p> <p>Sekos žemėlapis „Mano kelionė į darželį“</p> <p>Tilto žemėlapis „Kas kur gyvena?“ „Lietuvos miestai ir jų išskirtiniai objektai“</p> <p>ANALIZUOTI</p> <p>Medžio žemėlapis „Lietuvos vėliavos spalvos“ (Daiktų grupavimas pagal spalvas) „Lietuvos/Vilniaus objektai“ (muziejai, parkai, pastatai ir pan.)</p> <p>Panašumų ir skirtumų žemėlapis „Daugiaaukštis ir kaimo troba“ „Šiuolaikiniai ir tautiniai rūbai“</p> <p>Raktas - Atvirkščiai</p>	<p>Kokį savo būdą sugalvotumėte...? Kas atsitiktų jeigu...? Keliais būdais galite...? Sugalvokite naujų ir neįprastų panaudojimo būdų... Parašykite receptą naujam patiekalui. Sukurkite pasiūlymą, kuris...</p> <p>Veiksmažodžiai: Sukurti Išrasti Atrasti Numatyti Nuspėti Suplanuoti Sudaryti Sukonstruoti Įsivaizduoti Pasiūlyti Patarti Suformuluoti Sumodeliuoti</p>
--	--	--	---	---

			<p>„Išvardink tris dalykus, kurių niekada nebus Lietuvoje/Vilniuje”</p> <p>Kepurė - Juoda „Kokie minusai gyvenant daugiabutyje, name?”</p> <p>Kepurė - Geltona „Kokie plusai gyvenant daugiabutyje, name?”</p> <p>VERTINTI „Kuris namas tau labiausiai patinka ir kodėl?”</p> <p>Kepurė - Mėlyna „Ką sužinojau naujo apie Lietuvą?” „Ką sužinojau įdomaus, svarbaus apie namus?”</p> <p>KURTI „Sukurk savo svajonių namą” „Kaip galėtų atrodyti namai mėnulyje?” „Kaip atrodo ateivių namai?”</p> <p>Kepurė - Žalia „Kas būtų, jei visi namai būtų su ratais?” „Kas būtų, jei namai būtų šokoladiniai?”</p> <p>Raktas - Prognozių „Kaip atrodys namai po šimto metų?”</p> <p>Raktas- Paveikslas (Pateikiamas Lietuvos žemėlapis kontūras)</p>	
--	--	--	---	--

KOVAS	PAVASARIO DŽIAUGSMAI	Pavasario požymiai, panašumai ir skirtumai su kitais metų laikais. Kas pavasarį pradėta žydėti, augti, skleistis, busti ir t.t.? Kas grįžta iš šiltų kraštų? Ką galima auginti? Kaip auginama?	<p style="text-align: center;">2-3 metai</p> <p>PRISIMINTI Apibrėžimo žemėlapis „Pavasaris” (Kas vyksta gamtoje pavasarį?) Kepurė - Balta „Kokius žinau paukščius?” „Kokias žinau gėles?”</p> <p>SUPRASTI Skliaustelių žemėlapis „Paukščio kūno dalys” „Gėlės sandara” Apibūdinimo žemėlapis „Kokia yra gėlytė?” „Koks yra paukštis?”</p> <p>TAIKYTI Sekos žemėlapis „Kaip tirpsta sniego senis?” „Kaip iš sėklytės išauga gėlytė?”</p> <p>ANALIZUOTI Medžio žemėlapis „Gėlių grupavimas pagal spalvas” „Paukščių grupavimas pagal dydį” Priežasties - pasekmės žemėlapis „Kodėl reikia laistyti gėles?”</p>	
--------------	---------------------------------	---	---	--

			<p>Panašumų ir skirtumų žemėlapis „Žiema ir pavasaris” „Gėlė ir paukštis” Raktas – Atvirkščiai „Ko negalima pasodinti / užauginti?” Raktas - Kas, jeigu „Kas būtų, jei išnyktų visos gėlės?”</p> <p>VERTINTI „Kuris paukštis tau labiausiai patinka ir kodėl?” „Kuri gėlytė tau labiausiai patinka ir kodėl?”</p> <p>KURTI „Sukurk savo paukštį” „Sukurk tau labiausiai patinkančią gėlytę” Raktas – Paveikslas</p>	
			4-6 metai	
			<p>PRISIMINTI Apibrėžimo žemėlapis „Pavasario požymiai“ „Ko reikia sėklai sudygti?” „Kokius žinai paukščius?” Raktas - Abėcėlės „Paukščių/augalų pavadinimai”</p> <p>SUPRASTI</p>	

			<p>Sekos žemėlapis „Augalo augimas“ „Paukščio gyvenimo ciklas”</p> <p>Skliaustelių žemėlapis „Augalo sandara“ „Paukščio sandara”</p> <p>Apibūdinimo žemėlapis „Kokie būna augalai?” „Kokia yra sėkla?“ „Koks yra paukštis?”</p> <p>Raktas - Klausimas „Paukštis” „Sėkla” „Pavasaris”</p> <p>TAIKYTI</p> <p>Tilto žemėlapis „Kas kokias sėklas turi?“ „Koks paukštis kur gyvena?” „Metų laikų darbai/laisvalaikis”</p> <p>ANALIZUOTI „Kodėl tau yra svarbu sužinoti apie augalus/paukščius?”</p> <p>Panašumų ir skirtumų žemėlapis „Moliūgo ir žirnelio“ „Snieguolė ir žibutė“</p>	
--	--	--	---	--